



Työeläkelaitoksille


MERIMIESTEN JOUSTAVA ELÄKEIKÄ

Oheisena hallituksen esitys laiksi merimieseläkejärjestelmää koskevan joustavan eläkeikäjärjestelmän tarkistamisesta (HE 306/1993 vp). Uudistus liittyy yksityisen työeläkejärjestelmän tavoitteeseen nostaa keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää.

Voimaantulo

Ehdotetut merimieseläkelain muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.1994.

ELÄKETURVAKESKUS

  
Seppo Pietiläinen

  
Pentti Koivisto

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi merimieseläkejärjestelmää koskevan joustavan eläkeikäjärjestelmän tarkistamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskevan lainsäädännön tarkistamista merimieseläkejärjestelmän osalta. Uudistus liittyy yksityisessä työeläkejärjestelmässä vuoden 1994 alusta voimaan tulevaan tavoitteeseen nostaa keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen alaikäraja nostetaan 55 vuodesta 58 vuoteen. Varhaiseläkkeen ikärajan nosto ei koske ennen vuotta 1940 syntyneitä henkilöitä. Heillä eläkkeen saamisen alaikäraja säilyy edelleen 55 vuodessa. Samalla merimieseläkejärjestelmään tulee uutena etuusmuotona osa-aikaeläke, jonka työntekijä saisi 58 vuoden iässä.

Ikääntyvien työntekijöiden työssäkäyntiä ja työssäkäynnin jatkamista tuetaan siten, että työnteon jatkaminen on eläkkeen kannalta parempi vaihtoehto kuin varhainen eläkkeelle siirtyminen. Myös eläkkeensaajan työhönpaluuta helpotetaan. Työttömyyseläkkeen saamisen ehtoja tarkistetaan siten, että eläkkeen saamiseksi vaaditaan vähintään viiden vuoden palvelusta työelämässä 15 vuoden aikana ennen eläkkeelle siirtymistä. Lisäksi edellytetään, että työttömyyseläkkeessä voidaan lukea hyväksi

niin sanottu tuleva aika, eli aika, joka on jäljellä eläkeiän saavuttamiseen.

Esitys lisää menoja eläkkeen karttuman korotuksen, työsuhteen teknisen katkaisun, työeläkelisän ja osa-aikaeläkettä koskevien muutosten johdosta. Eläkemenoja vähentävä vaikutus on yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korotuksella ja työttömyyseläkkeen uusilla saamisedellytyksillä.

Esityksen nettovaikutukset ovat kuitenkin eläkemenoja säästäviä. Ne ilmenevät vähitellen siten, että vuonna 2000 eläkemenot vähenevät noin 8 miljoonaa markkaa ja vuonna 2010 vajaan 20 miljoonaa markkaa. Valtion osuudessa tämä merkitsee säästöä, jonka summa on vuonna 2000 noin 2—3 miljoonaa markkaa ja vuonna 2010 noin 6 miljoonaa markkaa.

Ehdotettu lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta. Säännökset, joilla sallitaan yksilöllisellä varhaiseläkkeellä olevan henkilön työskentely, ulotettaisiin koskemaan myös nyt jo eläkkeellä olevia. Työttömyyseläkkeen saisi edelleen voimassa olevan lain mukaisin edellytyksin sellainen työtön, jolla lain voimaantullessa on oikeus työttömyyspäivärahaan.

## SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT .....	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT ....	5
1. Nykyinen tilanne .....	3	1. Lakiehdotuksen perustelut .....	5
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	3	2. Voimaantulo .....	14
3. Esityksen taloudelliset vaikutukset .....	4	3. Sääntämisjärjestys .....	14
4. Asian valmistelu .....	5	LAKIEHDOTUS .....	16
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja .....	5	LIITE .....	27
		Rinnakkaistekstit .....	27

## YLEISPERUSTELUT

### 1. Nykyinen tilanne

Merimieseläkelain (72/56, MEL) mukainen eläkejärjestelmä kuuluu yksityisen sektorin työeläkejärjestelmään. Yksityisen työeläkejärjestelmän sisällä on käytössä viimeisen eläkeaitoksen periaate. Kysymyksessä olevien lakien mukainen eläke myönnetään yhtenä kokonaisuutena. Jos eläkkeensaajan viimeinen työsuhte on ollut merimieseläkejärjestelmän piirissä, Merimieseläkekassa antaa eläkepäättökseen koko yksityisen työeläkejärjestelmän osalta ja maksaa tästä kertyneet eläkkeet.

MEL:n mukainen eläkejärjestelmä rahoitetaan työnantajilta ja työntekijöiltä perittävillä samansuuruisilla vakuutusmaksuilla, sekä valtion rahoitusosuudella, jonka määrä on kolmasosa eläkemenosta.

Merimieseläkejärjestelmän etuudet vastaavat pääosiltaan työntekijäin eläkelain (395/61, TEL) mukaisia etuuksia. Siten yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen alaikäraja on 55 vuotta. Päällystön yleinen eläkeikä on 65 vuotta ja miehistöllä se nousee asteittain 65 ikävuoteen vuoden 2001 loppuun mennessä. Työttömyyseläke vastaa TEL:n säännöksiä.

Merimieseläkelaki poikkeaa kuitenkin eräisissä muissa kohdissa TEL:stä. Järjestelmä ei tunne lainkaan osa-aikaeläkejärjestelmää. MEL:n perusteella eläkeoikeutta kertyy ajalta, jolta vakuutusmaksua on maksettava samojen perusteiden mukaan kuin TEL:ssä. Eläkeoikeutta kertyy kuitenkin ennen 23 vuoden ikää tapahtuneesta meripalvelusta.

MEL-eläke määräytyy kustakin työsuhteesta erikseen. Eläkettä kertyy pääsäännön mukaisesti 1/6 prosenttia kuukaudelta, eli 2 prosenttia vuodessa. Täysi MEL:n mukainen eläke, 50 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta, saavutetaan noin 25 vuodessa.

Merimieseläke lasketaan kuitenkin 1/8 prosenttia kertymällä kuukaudelta, mikäli näin laskettu eläke on suurempi kuin pääsäännön mukaisesti laskettu eläke, johon on lisätty lykkäyskorotus ja lapsikorotus. Tämä TEL-takuueläke tulee sovellettavaksi yleensä silloin, kun eläkkeen perusteena oleva aika on enemmän kuin 400 kuukautta. TEL-takuueläkettä laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon vain 23 vuoden iän täyttämisen jälkeen palveltu

aika. Jos MEL-eläke myönnetään vapaakirjana, eläkekertymä on 1,5 prosenttia vuodessa.

Päällystön yleinen eläkeikä on 65 vuotta. Miehistön yleinen eläkeikä muuttuu vuonna 1992 alkaneen 10 vuoden siirtymäkauden aikana liukuvasti 60 vuodesta 65 vuodeksi siten, että jokainen siirtymäkaudella alkanut kahden kuukauden jakso nostaa eläkeikää yhdellä kuukaudella.

MEL:n mukaan työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle myös alemmassa, niin sanotussa ansaitussa eläkeiässä, miehistöön kuuluva aikaisintaan 55 vuoden iässä ja päällystöön kuuluva 60 vuotta täytettyään. Päällystöön kuuluvan työntekijän sekä miehistöön kuuluvan työntekijän ansaittu eläkeikä määräytyy siten, että jokainen kuukausi, jonka työntekijä on palvellut 25 vuoden palvelun jälkeen, alentaa eläkeikää yhdellä kuukaudella 65 vuoden iästä lukien. Näin ollen 30 vuotta meripalvelua päällystöön kuuluvalla oikeuttaa siirtymään eläkkeelle 60 vuoden iässä, ja miehistöön kuuluvalla 35 vuotta meripalvelua 55 vuoden iässä.

Vanhuuseläke voidaan myöntää enintään viidellä vuodella varhennettuna 65 vuoden iästä tai eläkkeelle siirtymiseen mennessä saavutetusta alemmasta eläkeiästä lukien, aikaisintaan kuitenkin 55 vuoden iästä.

Työkyvyttömyyseläkkeessä eläkeikään jäljellä oleva aika lasketaan yleiseen eläkeikään.

Siltä osin kuin MEL:n mukainen eläke poikkeaa TEL:n vähimmäiseläketurvasta, maksettava MEL-eläkkeen ja TEL-vähimmäiseläketurvien erotus jää kokonaan merimieseläkekassan omaile vastuulle.

### 2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Eduskunnan kesällä 1993 hyväksymässä hallituksen esityksessä laeiksi joustavaa eläkeikäjärjestelmää koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi (HE 26/1993 vp.) hallitus ilmoitti selvittävänsä joustavan eläkeikäjärjestelmän muutosten tarpeellisuuden myös merimieseläkejärjestelmässä. Sanotulla hallituksen esityksellä, jota koskevat lait tulevat voimaan 1 päivästä tammikuuta 1994 (559—566/93) pyrittiin kehittämään eläkejärjestelmiä siten, että muutoksilla edistetään ikääntyneiden työntekijöiden mah-

dollisuuksia jatkaa työssä eläkkeen vaihtoehtona tai eläkkeen ohella. Tavoitteena on myös houkutella ikääntyneitä työntekijöitä jatamaan työssä nykyistä pitempään ja ehkäistä tai lykätä ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. Näihin tavoitteisiin päästään nostamalla yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa, kiristämällä työttömyyseläkkeen saamiseksi ehtoja ja mahdollistamalla osa-aikaeläkkeen käyttöä entistä tehokkaammin. Työsuhteen teknisellä katkaisulla taataan ikääntyneen henkilön eläketurvan säilyminen hänen jatkaessaan työntekoa. Sama tarkoitus on eläkkeen korotetulla karttumalla, joka annetaan 60 ikävuodesta lukien jatkuneelta työssäoloajalta. Kuntoutusrahalain, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä koulutus- ja erorahasta annetun lain mukaisen omaehtoisen ammatillisen koulutuksen ajalta myönnettävällä työeläkelisällä kartutetaan myös eläkettä ja turvataan eläkkeen tulevan ajan säilyminen. Myös niillä toimenpiteillä, joilla helpotetaan yksilöllisen varhaiseläkkeen lykkäämismahdollisuuksia työntekijän ja työntekijän välisillä neuvotteluilla, yksilöllisellä varhaiseläkkeellä olevan henkilön työskentelymahdollisuuksien laajentamisella sekä työkyvyttömyyseläkkeen maksamisella entisiin perusteisiin, tuetaan työssä pysymistä tai työhönpaluuta.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että merimieseläkejärjestelmässäkin toteutettaisiin soveltuvin osin joustavaa eläkeikäjärjestelmää koskevat keskeisimmät muutokset. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja nousee siten 58 vuoteen. Ikärajan nosto ei koske ennen vuotta 1940 syntyneitä henkilöitä, vaan heillä eläkkeen saamisen eläkeikärajana on edelleen 55 vuotta.

Uutena etuusmuotona merimieseläkejärjestelmään tulee osa-aikaeläke. Osa-aikaeläkkeen tarkoituksena on antaa ikääntyvälle työntekijälle mahdollisuus käyttää jäljellä olevaa työkykyään ja siten jäädä asteittain eläkkeelle. Työpanosta vähentämällä työntekijä voi jäädä osa-aikaeläkkeelle, jolloin eläke korvaa ansioiden menetystä.

Osa-aikaeläkkeen saamisen alaikäraja on 58 vuotta. Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta. Eläkkeen saamiseksi edellytetään, että työntekijälle on 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana kertynyt työntekijän eläkeläisissä tarkoitettua peruseläkettä yhteensä vähintään viideltä vuodelta. Eläkkeen saadakseen työntekijän tu-

lee vähentää työpanostaan niin, että jäljellä olevaa työtä voidaan pitää osa-aikatyönä. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työpanoksen vähentämisen vuoksi myös työntekijän ansiotulossa tapahtuu vastaava muutos.

Osa-aikaeläkettä koskevat muutokset ehdotetaan toteutettaviksi MEL:ssä samaan tapaan kuin TEL:ssä ottaen kuitenkin huomioon merityösuhteen edellyttämät erityisjärjestelyt.

Työttömyyseläkkeen saamisen ehtoja tarkistetaan siten, että eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että henkilö on 15 viimeisen vuoden aikana ollut mukana työelämässä ennen eläkkeeseen oikeuttavan työttömyyden alkua vähintään viiden vuoden ajan. Eläke alkaa sen jälkeen kun työntekijä on 60 vuotta täyttänyt ja saanut työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän. Työttömyyseläkkeen saamisen ehtona on myös, että eläkettä laskettaessa voidaan ottaa huomioon niin sanottu tuleva aika. Muutoin eläkkeen saamisen edellytykset säilyvät ennallaan. Työttömyyseläkkeen saamisen ehdoissa ja tulevan ajan laskutavassa on otettu huomioon työmarkkinatuesta johtuvat tekniset muutokset.

MEL:n mukaiseen eläkejärjestelmään ehdotettavat muutokset koskevat ikääntyvän työntekijän työsuhteen teknistä katkaisua, koulutus- ja kuntoutusajalta maksettavaa työeläkelisää, ikääntyneen työntekijän eläkkeen karttumista kahden ja puolen prosentin tasoisena ja yksilöllisen varhaiseläkkeen harkinta-ajan pidentämistä ja työskentelymahdollisuuksien lisäämistä yksilöllisellä varhaiseläkkeellä ollessa.

Esitys sisältää myös ehdotuksen perhe-eläkkeiden rahoituksen siirtämisestä eläkelaitosten yhteisesti kustannettavaksi.

Tarkoituksena on mahdollisimman pian selvittää ne lainmuutokset, jotka johtuvat lain soveltamisalan laajentamisesta ulkomaalaisissa aluksissa tehtyyn työhön sekä laivanisännän vastuusta merimieseläkekassalle työntekijän ja työntekijän maksuista siten, että lainmuutokset tulisivat mahdollisimman nopeasti voimaan.

### 3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esitys lisää menoja eläkkeen karttuman korotuksen, työsuhteen teknisen katkaisun, työeläkelisän ja osa-aikaeläkettä koskevien muutosten johdosta. Eläkemenoja vähentävä vaiku-

tus on yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korotuksella ja työttömyyseläkkeen uusilla saamisedeilytyksillä.

Esityksen nettovaikutukset ovat arviolta eläkemenoja säästäviä. Ne ilmenevät vähitellen siten, että vuonna 2000 eläkemenot vähenevät noin 8 miljoonaa markkaa ja vuonna 2010 vajaat 20 miljoonaa markkaa, valtion osuudessa tämä merkitsee säästöä, jonka suuruus on vuonna 2000 noin 2—3 miljoonaa markkaa ja vuonna 2010 noin 6 miljoonaa markkaa.

Ehdotettu lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta. Säännökset, joilla sallitaan yksilöllisellä varhaiseläkkeellä olevan henkilön työskentely, ulotettaisiin koskemaan myös nyt jo eläkkeellä olevia. Työttömyyseläkkeen saisi edelleen ennen 1 päivää tammikuuta 1994 voimassa olevan lain mukaisin edellytyksin sellainen työtön, jolla lain voimaantullessa on oikeus työttömyyspäivärahaan.

#### 4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä. Siihen on osallistunut Merimieseläkekassan ja Eläketurvakeskuksen edustajat sekä Merimieseläkekassassa edustettuna olevat merimieseläkejärjestelmän työnantaja- ja työntekijäosapuolet.

#### 5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esityksessä on otettu huomioon hallituksen työmarkkinatuesta työttömyysturvaan esittämät muutokset (HE 237/1993 vp). Työmarkkinatukeen eduskuntakäsittelyyn yhteydessä tehtävät muutokset on otettu huomioon myös merimieseläkejärjestelmässä.

### YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

#### 1. Lakiehdotusten perustelut

3 a §. Pykälän 2 momentin 1 kohtaan tehdään vanhuuseläkkeen rahastoinnin laajentamisen mahdollistava lisäys. Vanhuuseläkkeen rahastointi voitaisiin ulottaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vahvistamissa perusteissa määritellyssä laajuudessa ja määritellyllä tavalla eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke-aikaan. Pykälän 1 momenttiin tehdään myös muutos, jonka mukaan työntekijäin eläkelain mukaista vähimmäisturvaa vastaavat osat perhe-eläkkeistä siirrettäisiin työeläkelaitosten yhteisesti kustannettavaksi.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa olevat viittaukset 12 §:n 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi uuteen 12 a §:ään.

Osa-aikaeläke on tarkoitettu eläkelaitosten yhteisesti kustannettavaksi, minkä vuoksi 2 momentin 3 kohtaan tehdään tätä tarkoittava lisäys.

11 §. Pykälän 1 momenttiin on lisätty osatöistä johtuva tarkennus.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläkeikää lähestyvän työntekijän työsuhteeseen automaattisesti tehtävästä teknisestä katkaisusta.

Työsuhteen automaattinen tekninen katkaisu koskisi työntekijöitä, jotka ovat täyttäneet 54 vuotta. Katkaisemisen edellytyksenä olisi, että MEL-työsuhde on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta. Työsuhde päätettäisiin aina sen vuoden lopussa, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, jos työsuhde siihen mennessä on jatkunut vähintään kymmenen vuotta. Jollei työsuhde olisi vielä tuolloin jatkunut kymmentä vuotta, työsuhde päätettäisiin sen vuoden lopussa, jonka aikana kymmenen vuotta täyttyy.

Työsuhteen teknisen katkaisemisen jälkeen työntekijän katsottaisiin olevan uudessa työsuhteessa. Eläketurva määräytyisi katkaisua edeltäneeltä ja sen jälkeiseltä jaksolta kuten kahdesta erillisestä työsuhteesta. Työsuhdetta pidettäisiin kuitenkin eläkettä määrättäessä yhdenjaksoisena, jos eläke siten laskettuna olisi suurempi.

Jos eläkepalkkaa määrättäessä ilmenisi, että työntekijän palkka oli katkaisemisen jälkeisessä

työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka oli ilmaantunut ennen teknistä katkaisua, tekninen katkaisu purettaisiin, jos 16 §:n 3 momentin harkinnanvaraista eläkepalkkaa koskevat edellytykset tällöin täytyvät. Eläke laskettaisiin kuten yhdenjaksoisesta työsuhteesta pitäen eläkkeen perusteena olevana palkkana 16 §:n 3 momentin mukaan määrättyä eläkepalkkaa.

Jotta ei muodostettaisi aivan lyhyitä työsuhteita juuri ennen eläkeikää, työsuhteen teknistä katkaisua ei enää tehdä jos aika työsuhteen päättymisestä 14 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyyn eläkeikään muodostuisi kolmea vuotta lyhyemmäksi. Aikaa laskettaessa työntekijän oletetaan jatkavan MEL-työsuhteessa yhdenjaksoisesti eläkeikään saakka.

Osa-aikaeläkkeelle siirtyvän työntekijän työsuhde katkaistaan osa-aikatyön alkaessa. Näin ollen tekninen katkaisu ei tule sovellettavaksi osa-aikatyöhön. Osa-aikatyötä edeltänyt koko-aikainen työsuhde katkaistaisiin teknisesti, jos se ennen osa-aikatyön alkamista on jatkunut vähintään 10 vuotta. Pykälän 7 momentissa säädettäisiin, että teknisesti katkaistu työsuhde katsottaisiin yhdenjaksoiseksi työsuhteeksi valittaessa yhteensovitusperusteita vähintään vuoden rinnakkain jatkuneista työsuhteista sekä rajoitussäännöstä sovellettaessa ja eläkkeen vastuunjaossa.

12 §. Pykälän 1 momentissa säädetään, että eläkkeeseen oikeuttavana aikana ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on työsuhteessa ollessaan saanut työeläkelakien mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Voimassa olevan 1 momentin sanamuodon mukaan työntekijän tulee saada sanottua eläkettä, mutta oikeuskäytännössä uuden eläketurvan ansaitsemisen on estänyt se, että työntekijällä on eläkepääöksellä vahvistettu oikeus sanottuun eläkkeeseen. Tällöin sama aika on jo luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi täysitehoisessa eläkkeessä. Säännöksen sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan oikeuskäytäntöä. Työntekijä ei ansaitsisi uutta eläketurvaa esimerkiksi siitä ansiotyöstä, jota hän tekee lepävänä olevan yksilöllisen varhaiseläkkeen aikana, vaan aikaisempi eläketaso säilyisi sen ajan, jonka työntekijä on työssä. Uudesta ansiotyöstä maksetaan kuitenkin eläkevakuutusmaksut ja muut sosiaaliturvamaksut.

12 a §. Voimassa oleva 12 §:n 3 momentti

ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 12 a §:ksi. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, millä edellytyksillä työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään jäljellä oleva aika (tuleva aika) luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi. Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Koska yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja työttömyyseläkkeeseen sovelletaan, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään, tuleva aika luetaan näin eläkkeeseen oikeuttavaksi myös sanotuissa eläkkeissä. Tältä osin säännös on ennallaan.

Ikää, johon tuleva aika lasketaan, ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuleva aika lasketaan siihen ikään, jossa työntekijällä olisi ollut oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle, jos hän olisi jatkanut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa yhdenjaksoisesti eläketapahtumaketusta eläkeiän täyttämiseen. Tulevan ajan pääteikä voi näin ollen olla joko 14 §:n 1 momentissa tai 2 momentissa säädetty eläkeikä. Muutoksella estetään se, että tulevan ajan eläkkeet saattavat usein muodostua vanhuuseläkkeitä suuremmiksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi päivistä, jotka pidentävät sitä aikaa, jonka tulevan ajan oikeus on voimassa työsuhteen päättymisen jälkeen, eli niin sanottua jälkikarenssiaikaa. Voimassa olevan lain 12 §:n 3 momentissa mainittujen päivien lisäksi ehdotetaan, että sama jälkikarenssiaikaa pidentävä vaikutus olisi myös koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaisella aikuiskoulutuslisällä sekä omaehtoista ammatillista aikuis-koulutusta varten myönnettävällä henkilökohtaisella tuella ja työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisella koulutustuella. Muutos mahdollistaa koulutukseen hakeutumisen ilman, että työntekijän pitää pelätä eläketurvansa menettämistä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa saavan työntekijän oikeudesta tulevaan aikaan. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 12 §:n 3 momenttiin. Ehdotettavan säännöksen sisältö on entinen, vaikka sen sanamuotoa on teknisesti tarkistettu. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyys-

turvalain 26 §:n 2 momentin perusteella ennen kuin jälkikarenssiaika on kulunut työsuhteen päättymisestä, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tulevan ajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi lapsenhoitoajan perusteella. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 12 §:n 3 momenttiin. Se koskee ainoastaan naispuolisia työntekijöitä. Nyt ehdotetaan tasa-arvosyistä, että säännös koskisi sekä miehiä että naisia. Uutena edellytyksenä olisi, että työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea. Pidentys on kytketty siten Suomesta saataviin etuuksiin ja tämä helpottaa säännöksessä olevien aikojen laskemista. Asialla on merkitystä erityisesti Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen tultua voimaan. Lapsen hoitoaikaa koskeva säännös olisi edelleen toissijainen muihin tulevaa aikaa koskeviin säännöksiin nähden siten, että sitä sovellettaisiin vain silloin, kun tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi muiden säännösten mukaan.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Suomessa asumisen vaatimuksesta tulevan ajan saamisen edellytyksenä. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 12 §:n 3 ja 6 momenttiin.

12 b §. Pykälän 1 — 3 momentissa säädetään, mihin työsuhteeseen tuleva aika liitetään. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 12 §:n 3 momenttiin.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, mihin työsuhteeseen tuleva aika liitetään niin sanotuissa velvoitetyötilanteissa. Säännökset sisältyvät määräaikaiseen lakiin velvoitetyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa, joka oli voimassa 31 päivään heinäkuuta 1993 saakka. Vastaava säännös on siirretty 1 päivästä heinäkuuta 1993 pysyvänä säännöksenä työntekijäin eläkelakiin (559/93).

Ehdotetun 4 momentin mukaan tulevaa aikaa ei liitettäisi velvoitetyösuhteeseen, jos työntekijä on täyttänyt 55 vuotta ja jos velvoitetyön perusteella laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta laskettava vastaava palkka tai työtulo. Täl-

löin tuleva aika liitettäisiin sanottuun aikaisempaan, velvoitetyötä edeltäneeseen työ tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan, edellyttäen, että sen perusteella on vielä oikeus tulevaan aikaan velvoitetyön alkaessa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, ettei työntekijä myöskään menetä oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyön vuoksi, jos hän ei ole sitä jo menettänyt sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi. Tämä tarkoittaa, että 12 a §:n 1 momentissa mainittua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joina velvoitetyösuhde jatkuu.

12 c §. Voimassa olevan lain 12 §:n 4 momentin säännös ehdotetaan siirrettäväksi 12 c §:ään. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työntekijän aikaisemman eläkkeellöoloajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi uutta eläkettä myönnettäessä. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 12 §:n 4 momenttiin, mutta uudesta 1 momentista on poistettu maininta rintamaveteraanien varhaiseläkelaista, koska säännös ei voi tulla enää sovellettavaksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläkkeen myöntämisestä entisin perustein. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 12 §:n 4 momenttiin. Aika, jonka jälkeen eläke myönnetään entisin perustein, ehdotetaan pidennettäväksi yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Näin parannetaan työkokeiluun ja kuntoutukseen osallistumismahdollisuuksia. Maininta rintamaveteraanien varhaiseläkelaista on poistettu, koska säännös ei voi tulla enää sovellettavaksi.

Voimassa olevan lain 12 §:n 4 momentin säännös siirretään 12 c §:n 3 momenttiin. Momentissa säädetään, ettei uutta eläketurvaa ansaita, jos eläke myönnetään entisin perustein. Edellytyksenä on, että entisin perustein myönnettävässä eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio. Tällöin aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa ei oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon, koska sama aika jo luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi tulevana aikana.

Voimassa olevan lain 12 §:n 6 momentin säännös siirretään 12 c §:n 4 momenttiin. Momentissa säädetään kuntoutusrahaa saaneen työntekijän työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä. Säännöksessä mainittu yhden vuoden aika ehdotetaan pidennettäväksi kahteen vuoteen.

MEL 14 b §. Pykälässä säädetään osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksistä. Oikeus osa-aikaeläkkeeseen on 58 — 64 vuotiaalla työntekijällä, joka täyttää pykälän 1 momentissa säädetty edellytykset.

1 kohta. Koska ei ole tarkoituksenmukaista, että jo eläkkeellä oleva työntekijä voisi vielä saada osa-aikaeläkettä, ei osa-aikaeläkettä myönnetä työntekijälle, jolla on oikeus saada työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä. Työntekijän on katsottava olevan edellä tarkoitettu eläkkeensaaja myös silloin, kun eläkettä ei jää maksettavaksi eläkkeiden yhteensovituksen johdosta. Sen sijaan se seikka, ettei työntekijä ole hakenut sellaista eläkettä, jota hänellä olisi oikeus saada esimerkiksi eläkeiän täyttymisen perusteella valtion eläkejärjestelmästä, ei kuitenkaan estä osa-aikaeläkkeen myöntämistä. Osa-aikaeläkkeen saamiselle asetetaan myös seuraavat työpanokseen ja työaikaan liittyvät vaatimukset.

2 kohta. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää suhteellisen pitkään jatkunutta koko-aikatyötä, jotta vaadittava työpanoksen vähentäminen toteutuisi. Sen vuoksi edellytetään, että työntekijä on osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneen puolentoista vuoden aikana ollut vähintään 12 kuukautta kokoaikaisessa ansiotyössä. Tämä mahdollistaa myös sanottuna aikana lyhyehkön ajan työttömänä olleen työntekijän hakeutumisen osa-aikaeläkkeen piiriin.

3 kohta. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että työsuhteen perusteella eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luettaisiin myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Vaatimus on lähinnä tekninen. Työntekijän oikeus osa-aikaeläkkeeseen ja eläkkeen maksava eläkelaitos määräytyisivät sen eläkelain mukaisesti, jonka perusteella työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika. Säännöksellä on merkitystä lähinnä silloin, kun työntekijä on ollut useassa rinnakkaisessa työsuhteessa tai hänellä on 2 kohdassa mainitun puolentoista vuoden aikana ollut perättäisiä eri lakien piiriin kuuluvia työsuhteita. Säännöksen tarkoituksena ei ole sulkea osa-aikaeläkkeen ulkopuolelle niitä tämän lain 65 vuotta alemman eläkeiän saavuttaneita työntekijöitä, jotka haluavat jatkaa työntekoa osa-aikaisessa työsuhteessa.

4 kohta. Tarve työpanoksen asteittaiseen vähentämiseen on yleensä sellaisella työntekijällä, joka on ollut suhteellisen säännöllisesti työelämässä mukana. Sen vuoksi edellytetään, että työntekijälle on 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana karttunut TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta. Jos työntekijä on sanottuna aikana ollut myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin piiriin kuuluvassa ansiotyössä, muunnetaan siitä saadut ansiot vastaamaan sanottua karttumisaikaa siten kuin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa säädetään. Mainitun lainkohdan mukaan aika kuukausina saadaan jakamalla kalenterivuotena saatujen ansiotulojen määrä 1 069,86 markalla. Markkamäärä on ilmaistuna vuoden 1993 TEL-indeksissä. Laskettaessa yhteen tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisia karttumisaikoja otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, enintään 12 kuukautta kalenterivuotta kohden.

5 kohta. Kohta koskee työntekijää, joka jatkaa työntekoa tämän lain piiriin kuuluvassa osa-aikaisessa työsuhteessa. Työntekijän tulee vähentää työpanostaan niin, että jäljellä olevaa työtä voidaan pitää osa-aikatyönä. Näin ollen vaaditaan, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika on vähintään 4/10 ja enintään 7/10 aluksella sovellettavan vuorottelujärjestelmän mukaisen koko-aikaisen työsuhteen työajasta. Työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon ajanjaksolta. Jos työaika vaatimus ei täyty, koska aluksella sovellettavan vuorottelujärjestelmän yhdenjaksoiset työjaksot ovat tavanomaista pitempiä, Merimieseläkekassan hallitus voi myöntää luvan laskea vaadittava keskimääräinen työajan vähennys 16 viikkoa pidemmältä ajalta. Tällöin edellytetään, että vaadittava työajan vähennys toteutuu kohtuullisessa ajassa ennalta sovitun vuorottelujärjestelmän puitteissa. Jotta aikaa voitaisiin pitää kohtuullisena, se ei voisi ainakaan ylittää yhtä vuotta. Osa-aikaeläkettä myönnettäessä edellytettäisiin myös aina, että työsuhteen todennäköinen jäljellä oleva kesto-aika sisältäisi useamman työjakson.

6 kohta. Kohta koskee työntekijää, joka jatkaa työntekoa muun kuin tämän lain piiriin kuuluvassa osa-aikaisessa työsuhteessa. Tällöin vaaditaan, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika on vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa. Viikottaisen työajan vaihdelles-

sa, keskiarvo laskettaisiin aina 16 viikon pituiselta ajanjaksolta.

7 kohta. Osa-aikatyöhön ei saa tulla yhdenjaksoisesti kuutta viikkoa pitempää keskeytystä. Keskeytyksenä ei kuitenkaan pidetä vuosilomaa, vastikelomaa, osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvää palkatonta vapaata, eikä aikaa jolta työntekijä saa sairausajan palkkaa tai sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

8 kohta. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että työpanoksen vähentämisen seurauksena myös työntekijän ansiotuloissa tapahtuu vastaava muutos. Jäljelle jäävä ansiotulo saa olla enintään 70 prosenttia osa-aikatyöhön siirtymistä edeltäneistä vakiintuneista ansiotuloista. Ansiotulon tulee kuitenkin olla vähintään 35 prosenttia tästä. Jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa ansiotyössä, ansionalenema lasketaan hänen kaikesta vakiintuneista ansiotuloista. Keinottelumahdollisuuksien vähentämiseksi edellytetään, että työntekijän vähentäminen yleensä vastaa ansiotuloissa tapahtunutta vähentymistä. Osa-aikatyöstä saatavan ansiotulon määrää koskevista rajoista on kuitenkin tarkoituksenmukaisista eräissä tapauksissa poiketa. Poikkeusmahdollisuuksista säädetään pykälän 4 momentissa. Sen mukaisia tapauksia olisivat esimerkiksi vuorotyötilin tai muun vastaavan poisjääminen. Näistä määrättäisiin tarkemmin Merimieseläkekassan hallituksen päätöksellä.

Kokoaikaiseksi ansiotyöksi katsottava työ määritellään pykälän 3 momentissa. Kokoaikaisena ansiotyönä pidetään paitsi työtä, jossa työaika on ollut merenkulun alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen, myös rinnakkaisia ansiotyöitä, joiden yhteenlaskettu työaika on vähintään 35 tuntia viikossa.

Osa-aikaeläke pitäisi määrätä työntekijän vakiintuneesta ansiotasosta. Tätä kuvaa parhaiten eläkepalkka siitä työsuhteesta, jonka perusteella otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä-osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

14 c §. Osa-aikaeläke alkaa aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltäneen kuukauden aikana työntekijä on täyttänyt 58 vuotta. Takautuvasti eläke myönnetään enintään kuudelta kuukaudeelta.

Pykälän 2 momentin mukaan osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä eläke-

keen saamisen edellytyksiä. Eläke lakkautetaan myös, jos osa-aikatyöhön tulee kuutta viikkoa pitempi katkos. Jos työntekijä jatkaa osa-aikatyössä 65 vuotta täytettyään muutetaan osa-aikaeläke samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Vanhuuseläkkeen lykkäyskorotus lasketaan vanhuuseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen määrän erotuksesta. Kaksinkertaisten eläkesuoritusten välttämiseksi pykälään on otettu maininta samalta ajalta suoritetuista eläkkeistä.

Lakkautettua osa-aikaeläkettä ryhdytään jälleen maksamaan työntekijän täyttäessä uudestaan eläkkeen saamisen edellytykset. Eläke myönnetään pääsääntöisesti entisiin perustein silloin, kun osa-aikaeläke myönnetään uudestaan kuuden kuukauden kuluessa sen lakkauttamisesta.

15 §. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksistä. Eläkkeen saamisen alaikäraja ehdotetaan korotettavaksi 58 vuoteen. Muut edellytykset säilyvät ennallaan.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on edelleen, että työntekijä on lopettanut työeläkelaeissa tarkoitettua ansiotyötä tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmäksi kuin työntekijän eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä eli 1 069,86 markkaa. Lisäksi edellytetään edelleen, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Tulevan ajan edellytystä ei edelleenkaan vaadittaisi silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen julkisen puolen eläkelakien mukaan. Säännöksessä ehdotetaan korjattavaksi myös työntekijän kokonaiseläketurvan kannalta nykykäytännössä esiintynyt ongelma. Jos työntekijä ehtii täyttää julkisen puolen vanhuuseläkeiän ennen yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista, yksityisen puolen vapaikirjäläkkeitä ei nykyisin voi saada yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, vaikka muut eläkkeen saamisen edellytykset täyttyisivätkin. Tästä on ollut seurauksena yksilöllisen varhaiseläkkeen hakeminen juuri ennen julkisen puolen alemman eläkeiän täyttämistä. Paitsi se, että työntekijän eläketurva on saattanut jäädä vajaaksi, myös hakemukset ovat turhaan keskittyneet edellä mainitulla tavoin. Jotta yksilölliselle varhaiseläkkeelle voitaisiin jäädä myös julkisen puolen alemman eläkeiän täyttämisen jälkeen.

ehdotetaan, että tulevan ajan edellytystä ei vaadita myöskään silloin, kun työntekijä jää julkiselta puolelta vanhuuseläkkeelle 65 vuotta alemmassa iässä.

Pykälän 4 momentin mukaan työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän työkyvyn alentumista ja tulevaa aikaa koskevat eläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen sitovuusaikaa ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen. Ennakkopäätös olisi eläkelaitosta sitova vielä tämän jälkekin, jos työnantaja ja työntekijä sopisivat, esimerkiksi työtehtävien muuttamismahdollisuuksien tutkimiseksi, pitemmästä ennakkopäätöksen voimassaoloajasta.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamisesta. Jos henkilö ei enää ole työssä eläkettä hakieksaan, eläkettä ehdotetaan maksettavaksi aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Tällä pyritään vähentämään maksuliikennettä, joka syntyy, kun takautuvasti myönnettävä eläke maksetaan työttömyyspäivärahan maksajalle. Poikkeuksellisesta syystä eläke voitaisiin maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta. Poikkeuksellisenä syynä ei pidettäisi sitä, että eläke olisi suurempi kuin muusta toimeentulojärjestelmästä samalta ajalta saatu etuus. Toimeentulotuen varassa olleelle tai tulottomalle eläke voitaisiin maksaa takautuvasti. Poikkeuksellinen syy eläkkeen takautuvaan myöntämiseen voisi olla myös se, että eläkehakemus on jätetty kansaneläkelaitokselle työeläkehakemusta aikaisemmin.

Pykälän 6 momentin säännökset yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttamisesta koskevat eläkkeen lakkauttamista työkyvyn palautumisen johdosta. Eläkkeensaajan ansiotulojen johdosta ei eläkettä enää kuitenkaan lakkautettaisi, vaan eläkeoikeus jätettäisiin lepäämään. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saajan ansiotyön vaikutuksesta eläkkeen jatkumiseen ehdotetaankin säädettäväksi 23 §:ssä. Lain 15 §:n 6 momenttiin siirretään pykälän 3 momentin säännös, jonka mukaan yksilöllisestä varhaiseläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

15 b §. Merimieseläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka estää perhe-eläkkeen saamisen sellaiselta henkilöltä, joka on tahallisesti surmannut edunjäntään.

15 e §. Pykälän 1 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä. Työttömyyseläkkeeseen olisivat edelleen oikeutettuja 60 vuotta täyttäneet pitkäaikaisesti työttömät. Työttömyyseläkettä saavat tulevaisuudessa kuitenkin vain sellaiset henkilöt, jotka ovat olleet aktiivisesti työelämässä mukana. Sen vuoksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan eläkkeen saa vain, jos työntekijän eläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Lisäksi edellytetään vähintään viiden vuoden työskentelyä työeläkelakien tarkoittamissa töissä työttömyyseläkkeen eläketapahtumaa välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana.

Työttömyyseläkkeen alkamista ehdotetaan myöhennettäväksi nykyisestäään. Eläkkeen alkamisen edellytyksenä olisi, että työntekijä on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän. Eläketapahtuman määrittely säilyisi ennallaan. Työttömyyseläkkeen eläketapahtumana pidettäisiin edelleen ensimmäistä päivärahapäivää tarkastelujakson aikana, joka on 60 viimeksi kulunutta viikkoa ja yksi kuukausi työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivästä laskettuna.

Pykälän 5 momentissa ollut työvoimaviranomaisen velvollisuus tarkistaa kuuden kuukauden välein työttömyyden jatkuminen sekä ilmoittaa siitä eläketurvakeskukselle ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Käytännössä säännös on jäänyt soveltamatta, koska työvoimaviranomaisilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia valvoa välittömästi työttömien työhön menoa.

Pykälän 10 ja 11 momenteissa säädetyt työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä olevaa alaikäraja koskevat poikkeukset ehdotetaan kumottaviksi, koska säännökset eivät voi enää tulla sovellettaviksi uusissa eläkkeissä.

16 §. Pykälän 1 momentissa on viittaus tulevaan aikaan, josta säädetään 12 a §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläkkeen perusteena olevan palkan eli eläkepalkan määrittämisestä. Lakiteknisen selkeyden vuoksi tästä palkasta käytetään laissa nimitystä eläkepalkka. Eläkepalkka lasketaan enintään neljän viimeisen kalenterivuoden ansioiden perusteella. Jos työsuhde kuitenkin päättyy eläketapahtumaan, eläketapahtumavuotta ei endotuksen mukaan enää otettaisi eläkepalkkaa laskettaessa huomioon. Edellytyksenä sen jättämiselle

pois laskennasta olisi, että työsuhde on jatkunut vähintään kolmen kalenterivuoden aikana. Jättämällä eläketapahtumavuoden ansiot huomioon ottamatta, vanhuuseläkkeitä voitaisiin myöntää ja maksaa välittömästi eläkkeelle siirtymisen jälkeen. Kun palkkatietoja voimassa olevien sääntöjen mukaan tarvitaan eläkeiän täyttämiskuukauden loppuun saakka saaduista työansioista, eläkkeen laskenta ja myöntäminen viivästyvät useissa tapauksissa jopa pari kuukautta. Kuitenkin lyhyissä työsuhteissa eläkepalkka olisi laskettava koko työsuhteen ajalta, jotta eläkepalkka vastaisi työsuhteessa saatuja ansioita.

Vaikka työsuhde on päätetty 11 §:n 6 momentissa tarkoitetulla tavalla teknisesti, eläkepalkka laskettaisiin kuitenkin aina myös teknistä katkaisua huomioon ottamatta. Jos eläkkeen määrä on suurempi, kun eläkepalkka määrätään yhdenjaksoisesta työsuhteesta eikä erillisiltä jaksoilta, eläke määräytyisi kuten yhdenjaksoisen työsuhteen perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädetään harkinnanvaraisen palkanlaskemisesta. Jos harkinnanvaraisen palkan käyttämisen edellytykset ovat olemassa teknisesti katkaistussa työsuhteessa, työsuhdetta ei jaettaisi eläkettä laskettaessa erilliseksi jaksoksi. Automaattista teknistä katkaisua ei kuitenkaan purettaisi, vaan harkinnanvaraisen palkan säännöstä sovellettaisiin itsenäisesti kumpaankin työsuhdejaksioon.

Voimassa oleva 16 §:n 3 momentti esitetään siirrettäväksi 23 §:n 1 momentiksi. Voimassa oleva 4 momentti muuttuu 3 momentiksi ja 5 momentti 4 momentiksi.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi TEL:n 7 §:n 4 momenttia vastaava säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan eläkepalkka määrätään eläketapahtuman ja eläkeiän väliseltä ajalta erikseen useamman eläketapahtumaa edeltäneen työsuhteen perusteella aina silloin, kun sanottu aika tulee otettavaksi huomioon kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella. Jotta eläkkeen määrä vastaisi työntekijän vakiintunutta ansiotasoa, työansioita tarkastellaan riittävän pitkältä ajalta ennen eläketapahtumaa. Tämä tarkastelujakso on ehdotuksen mukaan 12 a §:ssä tarkoitetut 360 päivää sekä tätä aikaa edeltävä vuosi.

Eläkkeen määrää tulevalta ajalta laskettaessa eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään tarkastelujakson aikana jatkuneiden tämän lain alaisten työsuhteiden työsuhdeaikojen ja eläkkeen perusteena olevien palkkojen pai-

notettua keskimäärää kuukautta kohden. Keskimäärä lasketaan eläketapahtumasta lukien siten, että eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa otetaan tarkastelujaksolta huomioon täysinä kuukausina enintään 12 kuukautta. Jos työntekijä on ollut tarkastelujakson aikana samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työsuhteessa, lasketaan näiden työsuhteiden eläkkeen perusteena olevat palkat yhteen. Näin saatu eläkepalkka otetaan huomioon myös yhteensovitusperustetta määrättäessä.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen osa-aikaeläkkeen ajalta lisättävästä määrästä. Näin osa-aikaeläkkeellä olleen eläke vastaisi paremmin sitä eläkettä, jonka työntekijä olisi saanut jatkamalla kokoaikatyössä. Eläkkeeseen ehdotetaan lisättäväksi määrä, joka on 1,5 prosenttia eläkepalkasta jokaiselta vuodelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Eläkepalkkana pidetään edelleen sitä kokoaikatyön ja osa-aikatyön erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Lisäys koskee myös työttömyyseläkettä. Säännös koskee 1 momentin mukaan laskettavia eläkkeitä.

16 b §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työeläkelisästä. Voimassa olevassa laissa oleva nimike työttömyysohjeissa ehdotetaan muutettavaksi työeläkelisäksi samalla kun siihen oikeuttavien etuuksien määrää lisättäisiin. Työeläkelisään oikeuttaisi nykyisen ansioon suhteutetun päivärahan lisäksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen ansiotuki, koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukainen omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävä henkilökohtainen tuki ja työeläkelakien tai kuntoutusrahalain mukainen kuntoutusraha taikka tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella maksettava ansionmenetykskorvaus. Pykälään on lisätty myös valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaiset vastaavat etuudet. Eläkkeen lisänä maksettu kuntoutusraha ei oikeuttaisi työeläkelisään.

Pykälän 2 momentissa säädetään, miltä ajalta 1 momentissa mainitut etuudet eivät oikeuta työeläkelisään. Työeläkelisään ei oikeuttaisi etuus, joka on maksettu ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Myöskään sellainen etuus, joka on maksettu ennen sitä kalenterivuotta.

jona työntekijä ensimmäisen kerran on ollut työeläkkeeseen oikeuttavassa työsuhteessa tai tältä ensimmäiseltä vuodelta, ei kartuta eläketurvaa. Työeläkelisään ei olisi oikeutta myöskään sellaiselta kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut työeläkeläkiän alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa. Kyseessä olevan työskentelyn on tullut jatkaa koko kalenterivuoden ajan. Jos työntekijä on samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun rajamäärän, tältä kalenterivuodelta maksettu etuus oikeuttaisi työeläkelisään. Työeläkelisään ei oikeuttaisi myöskään eläketapahtuman sattumisvuodelta maksettu etuus, mutta sitä edeltävänä vuonna maksetut etuudet ehdotetaan nyt otettavaksi huomioon työeläkelisää laskettaessa.

Pykälän 3 ja 4 momentissa säädetään työeläkeläisen laskemisesta. Voimassa olevan lain mukaiset nimikkeet työttömyysoikeus- ja työttömyyskuukaudet ehdotetaan muutettavaksi työeläkelisiksi ja etuuskuukausiksi. Päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden kuukausittaisten maksupäivien lukumäärää.

16 d §. Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia kokoaikaisen ansiotulon ja osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työ- tai virkasuhteessa tai harjoittaa yrittäjätoimintaa, lasketaan eläkettä määrättäessä myös kokonaisansioiden erotus, jolloin osa-aikaeläke määräytyy pienemmän erotuksen perusteella. Säännös vaikuttaa eläkkeen määrään, jos työntekijä sen jälkeen lisää työpanostaan muun eläkelain piirissä.

Osa-aikaeläkettä ei ole tarkoitus maksaa suurempana kuin mihin työntekijä olisi oikeutettu täyttäessään vanhuuseläkeiän, jolloin yleensä tulee maksettavaksi muut yhteensovituksessa huomioon otettavat eläkkeet. Sen vuoksi osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on mitoitettava työntekijän työhistorian mukaisesti. Osa-aikaeläke saa olla enintään 75 prosenttia siitä eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut osa-aikaeläkkeelle siirtymiseen mennessä. Säännös estää eläkkeen pienemisen työntekijän lopettaessa osa-aikatyönsä ja siirtyessä vanhuuseläkkeelle. Työntekijän lopettaessaan meripalvelun siirtyäkseen muun lain piiriin kuuluvaan osa-aikatyöhön, mainittu 75 prosenttia lasketaan käyttäen vapaakirjakarttumaa.

Osa-aikaeläkkeen määrää ei ole tarkoituk-

senmukaista laskea uudelleen, jollei osa-aikatyön työajassa tai palkkauksessa ole tapahtunut olennaista muutosta. Tavalliset palkan tarkistukset eivät olisi tällaisia olennaisia muutoksia.

17 §. Pykälän 3 momentissa säädetään eläkkeen määrästä laskettaessa vapaakirjaeläkettä. Eläkkeen vuotuinen karttumisprosentti ehdotetaan korotettavaksi 2,5 prosenttiin sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta. Korotettu karttumisprosentti ei koskisi niin sanottua tulevaa aikaa. Jos työntekijä tulee työkyvyttömäksi, tuleva aika lasketaan 1,5 prosentin mukaan. Korotettu karttuma ei myöskään koskisi aikaa, jolta työntekijä on aikaisemmin saanut täysitehoista eläkettä ja, joka sillä perusteella luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myöhemmin uutta eläkettä myönnettäessä.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen osa-aikaeläkkeen ajalta lisättävästä määrästä. Säännös vastaa 16 §:n 6 momenttia ja 22 a §:n 2 momenttia ja se koskee jonkun muun eläkelain alaiseen osa-aikaiseen työsuhteeseen siirtyneitä työntekijöitä.

Pykälän 7 momentissa säädetään, että työntekijät, joiden viimeinen työ- tai virkasuhde on julkisen sektorin eläkelain piirissä ja joiden eläkeikä on alempi kuin 60 vuotta, voisivat saada tietyin edellytyksin tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen vapaakirjana samasta iästä. Muutostarve johtuu eri eläkejärjestelmien erilaisista siirtymäsäännöksistä. Edellytyksenä kuitenkin on, että viimeisen työ- tai virkasuhteen pätevyysvaatimuksena on ollut tämän lain mukaisen meripalvelun edellyttävä tutkinto tai tietty määrä tämän lain mukaista meripalvelua. Koska vapaakirjan määrä alenisi eläketurvan pääoma-arvon muuttumisen johdosta, muutos ei aiheuttaisi järjestelmälle lisäkustannuksia. Säännös tulisi koskemaan muun muassa rannikon luotseja. Pykälän 8 momentti vastaa nykyistä 6 momenttia.

20 §. Pykälän 1 momentissa säädetään, mistä palkasta eläkkeen 50 tai 60 prosentin enimmäismäärä lasketaan. Voimassa oleva laskusääntö johtaa helposti liian pieneen tai liian suureen eläkkeeseen. Sääntöä ehdotetaan sen vuoksi muutettavaksi siten, että 50 prosentin enimmäismäärä lasketaan neljän viimeisen meripalveluvuoden ansioiden perusteella. Tämä laskusääntö vastaa ennen vuotta 1991 voimassa

ollutta laskutapaa. Jos neljän viimeisen vuoden ansiotaso on ollut olennaisesti korkeampi tai alhaisempi kuin työntekijän vakiintunut ansiotaso, 50 prosentin enimmäismäärä lasketaan vakiintuneen ansiotason perusteella. Eläkkeen määräyttyessä 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijän eläkelain 8 §:ssä tarkoitetusta yhteensovitusperusteesta.

22 a §. Pykälässä säädetään eläkkeen määrästä laskettaessa niin sanottua TEL-takuueläkettä. Eläkkeen vuotuinen karttumisprosentti ehdotetaan korotettavaksi 2,5 prosenttiin sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta. Korotettu karttumisprosentti ei koski tulevaa aikaa. Jos työntekijä tulee työkyvyttömäksi, tuleva aika lasketaan 1,5 prosenttiin mukaan. Korotettu karttuma ei myöskään koski aikaa, jolta työntekijä on aikaisemmin saanut täysitehoista eläkettä ja joka sillä perusteella luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myöhemmin uutta eläkettä myönnettäessä.

Korotettua karttumaa ei kerry laskettaessa eläkkeen määrää lain 16 §:n 1 momentin mukaisesti. Tällöin eläkettä kertyy 2 prosentin mukaan kaikilta vuosilta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeeseen osa-aikaeläkkeen ajalta lisättävästä määrästä. Säännös vastaa 16 §:n 6 momenttia ja 17 §:n 5 momenttia ja se koskee 1 momentin mukaan laskettavia eläkkeitä.

23 §. Pykälän 1 momentissa todetaan, että yksilöllinen varhaiseläke myönnetään aina täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksilöllisen varhaiseläkkeen saajan ansiotyön vaikutuksesta eläkkeen jatkumiseen. Pykälän 1 momentin mukaan yksilöllinen varhaiseläke myönnetään aina täytenä eläkkeenä. Nyt 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yksilöllinen varhaiseläke voidaan maksaa osaeläkkeen määräisenä, jos eläkkeensaaja eläkkeen alkamisen jälkeen menee TEL:n 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettuun ansiotyöhön siten, että ansiotulo ylittää 1 069,86 markkaa kuukaudessa. Yksilöllistä varhaiseläkettä ei tällöin kuitenkaan muuteta osaeläkkeeksi, vaan ainoastaan yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruus määräytyy osaeläkettä koskevien säännösten mukaisesti. Jos eläkkeensaajan ansiotulot kuitenkin ylittävät 2/3 sen työsuhteen eläkkeen perusteena olevasta palkasta, johon liittyy tu-

leva aika, yksilöllistä varhaiseläkettä ei maksettaisi lainkaan, vaan se jätettäisiin lepäämään. Eläkkeen ollessa kokonaan lepäävänä työntekijää ei pidettäisi eläkkeensaajana.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä ajankohdasta, josta työkyvyttömyyseläke tarkistetaan työkyvyn muuttuessa. Voimassaolevan lain 23 §:n 2 momentin säännös osaeläkkeen muuttamisesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi ehdotetaan siirrettäväksi tähän momenttiin.

Pykälän 4 momentissa säädetään, että työkyvyttömyyseläkettä lakkautettaessa eläke voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä myös työeläkelakien mukaisen kuntoutuksen ajalta, vaikka täysi eläke tulisi maksettavaksi lyhyemmältä kuin vuoden ajalta. Tämä lähinnä tekninen muutos on tarpeen sen vuoksi, että kuntoutusjaksot ovat usein vuotta lyhyempiä ja kuntoutuksen-aikainen toimeentulo saattaa edellyttää osaeläkkeen muuttamista täydeksi silloin, kun kuntoutuja ei ole samanaikaisesti työssä.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä ajankohdasta, josta yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan osaeläkkeen suuruisena tai sen maksaminen keskeytetään. Tämä tehtäisiin seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Eläkkeensaajan mennessä ansiotyöhön hänen on ilmoitettava siitä eläkelaitokselle. Tämä on tarpeen myös eläkkeen maksamismenettelyn tarkistamiseksi. Jos ilmoitusta tulojen eläkkeeseen vaikuttavasta muutoksesta ei tehdä, eläkelaitos voisi näissä tapauksissa periä aiheettomasti maksetut eläkerät takaisin siitä lukien, kun eläkkeensaaja ryhtyi ansiotyöhön.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä voidaan hakemuksesta ryhtyä maksamaan uudelleen. Hakemukseksi riittäisi työntekijän ilmoitus työn lopettamisesta tai vähentämisestä vähintään sallittuun ansion rajamäärään. Eläkkeen saamisen muita kuin ansiotuloja koskevia edellytyksiä ei uudelleen tutkittaisi. Siten ei enää tarvita lääkärintausuntoa tai muita arvioita henkilön työkyvystä.

Eläkettä ryhdyttäisiin maksamaan uudelleen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syyistä eläke maksettaisiin takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen hakemista.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan säädettä-

väksi lepäävänä olevan yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkaamisesta. Eläke voitaisiin lakkauttaa eläkkeensaajan hakemuksesta hakemista seuraavan kuukauden alusta. Tämä olisi tarpeen esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaajan uudessa työssä ansiotaso on korkeampi kuin eläkkeen perusteena oleva palkka ja hän haluaisi ansaita uutta eläketurvaa. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakisi uudelleen eläkettä kahden vuoden kuluessa eläkkeen lakkaamisesta, eläke myönnettäisiin 12 c §:n 2 momentin mukaan entisiin perustein. Jollei lepäävänä ollutta yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun viiden vuoden kuluttua. Näin ollen 60 vuotta täyttäneillä eläkkeensaajilla yksilöllinen varhaiseläke säilyisi lepäävänä vanhuuseläkeikänsä saakka.

Pykälän voimassa oleva 1 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 8 momentiksi.

64 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi niille viranomaisille ja laitoksille, jotka myöntävät 12 a ja 16 b §:ssä tarkoitettuja etuuksia, velvollisuus antaa tietoja Merimieseläkekassalle sekä tämän lain mukaisille valitusviranomaisille.

64 a §. Osa-aikaeläkkeen toimeenpanon kannalta on erittäin tärkeää, että eläkelaitoksella on tiedot osa-aikaisen työsuhteen ansiosta ja työajoista. Tämän vuoksi olisi tarpeen, että työntekijä itse ilmoittaisi työsuhteensa muutoksista. Ilmoitusvelvollisuuden tehostamiseksi ehdotetaan, että ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset otetaan lakiin. Vastaavasti säädetään, että myös työnantaja on pyydettyään selvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle osa-aikatyöntekijän työsuhteeseen liittyvistä seikoista.

64 b §. Nykyinen 64 a § siirretään 64 b §:ksi.

## 2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Lakia ehdotetaan sovellettavaksi sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen työntekijään, jolla on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, ehdotetaan 15 e §:ää sovellettavaksi sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa.

Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja säilyisi 55 vuotena vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneillä henkilöillä. Siten 1940 syntyneet olisi ensimmäinen ikäluokka, jota koskisi 58 vuoden alaikäraja.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksen sitovuusaikaa koskevaa 15 §:n 4 momenttia sovellettaisiin ennakkopäätökseen, joka on annettu lain voimassa ollessa. Eläkkeen alkamisaikaa koskevaa 5 momenttia sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Sama koskisi 15 §:n 3 momenttia, jossa säädetään mahdollisuudesta myöntää yksilöllinen varhaiseläke myös julkisen puolen eläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle 65 vuotta alemmassa eläkeiässä siirtyvälle työntekijälle. Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamista osaeläkkeenä ja sen lepäämistä koskevaa 23 §:ää sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa myönnettyihin eläkkeisiin, kuitenkin aikaisintaan lain voimaantulosta lukien.

Työeläkelisää koskevaa 16 b §:ää ehdotetaan sovellettavaksi eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen. Työeläkelisää laskettaessa ei otettaisi huomioon ajalta ennen lain voimaantuloa maksettua koulutus- eikä kuntoutusetuuksia.

Työsuhteen teknistä katkaisua koskevaa 11 §:n 6 momenttia sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 1994 lukien. Jos ennen sanottua päivää 54 vuotta täyttäneen työntekijän työsuhte on tuolloin jatkunut vähintään kymmenen vuotta, työsuhte katkaistaisiin teknisesti 31 päivänä joulukuuta 1994.

Eläkkeen karttumisprosentin korotusta koskevat 17 §:n 3 momentti ja 22 a § ehdotetaan sovellettavaksi 1 päivästä tammikuuta 1994 alkaen. Korotettu karttumisprosentti ei koskisi palvelusaikaa ennen sanottua päivämäärää.

Perhe-eläkkeiden rahoitus kaikkien työeläkelaitosten yhteisenä koskisi myös sellaisia perhe-eläkkeitä, jotka ovat joko maksussa tai tulevat maksettaviksi ennen tämän lain voimaan tuloa.

## 3. Sääntämisyjärjestys

Esityksessä ehdotetaan yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nostamista 55 vuodesta 58 vuoteen ja työttömyyseläkkeen saamisedel-

lytyksiä tiukennettavaksi siten, että eläkkeen saamisen edellytyksenä on vähintään 15 vuoden aikana yhteensä viiden vuoden työskentelyvaatimus.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nousu tulee koskemaan ensimmäisen kerran sellaisia henkilöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1940 tai sen jälkeen. Vuonna 1940 syntyneiden kohdalla eläkeikärajan korotus toteutuu tosiasiallisesti vuoden 1995 alusta, jona kalenterivuonna he täyttävät 55 vuotta. Ennakkopäätöksen yksilöllisestä varhaiseläkkeestä he voivat saada jo vuoden 1994 puolella. Siinä eläkkeen saamisen edellytykseksi heidän kohdallaan on asetettava 58 vuoden ikä. Kun ehdotuksella ei yksilöllisen varhaiseläkkeen osalta puututa kenenkään maksussa olevaan yksilölliseen varhaiseläkkeeseen eikä ehdotuksella myöskään

estetä jo annetun ennakkopäätöksen toteutumista, yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nousulla ei ole sellaista toimeentulon lakisääteisen perusturvan heikentämistä koskevaa vaikutusta, että siihen olisi sovellettava valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momenttia, jonka mukaan lakiehdotus voitaisiin jättää lepäämään.

Myöskään työttömyyseläkkeen saamisehtojen tiukentaminen ei heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Työttömyyseläke alkaa vasta työttömyyspäivärahauden jälkeen, joten työttömien toimeentulo on turvattu vähintään työttömyysturvalainsäädännön mukaisesti päivärahalta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

## Laki

### merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/56) 12 §:n 3—7 momentti ja 15 e §:n 5 momentti, sekä 10 ja 11 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 12 §:n 3, 6 ja 7 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (617/91) sekä 4 ja 5 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1346/90) ja 15 e §:n 5 ja 10 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (52/85) ja 11 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1128/85)

*muutetaan* 3 a §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 15 §:n 2—4 momentti, 15 e §:n 1—3 momentti, 16 ja 16 b §, 17 §:n 3, 5 ja 6 momentti, 20 §:n 1 momentti, 22 a ja 23 § sekä 64 §:n 2 momentti ja 64 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 2 momentti muutettuna mainituilla 28 päivänä joulukuuta 1990 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 17 §:n 3, 5 ja 6 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 22 a § mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, 15 §:n 2—4 momentti 31 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (1038/86), 15 e §:n 1—3 momentti mainitussa 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa, 16 § muutettuna 11 päivänä joulukuuta 1970 annetulla lailla (768/70) ja mainituilla 31 päivänä joulukuuta 1986 ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla, 23 § muutettuna mainituilla 31 päivänä joulukuuta 1986 ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla, 16 b § 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1327/88) 64 §:n 2 momentti 9 päivänä tammikuuta 1981 annetussa laissa (1/81), sekä 64 a § 21 päivänä maaliskuuta 1969 annetussa laissa (194/69), sekä

*lisätään* 11 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 6 ja 7 momentti, lakiin uusi 12 a — 12 c § sekä 14 b ja 14 c §, 15 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1985 annetulla lailla (1122/85) ja mainitulla 31 päivänä joulukuuta 1986 annetulla lailla, uusi 5 ja 6 momentti, 15 b §:ään sellaisena kuin se on 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (102/90) uusi 5 momentti ja lakiin uusi 16 d §, sekä 17 §:ään sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 31 päivänä joulukuuta 1986 annetulla lailla ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla, uusi 7 ja 8 momentti sekä lakiin uusi 64 b §, seuraavasti:

#### 3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, eläkekassa on vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkekassan vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyt-

tää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeikaan;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuina myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aikaeläkkeestä sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitettua siirrosta johtuvista kustannuksista vastaa eläkekassa yhdessä työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa, siten kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa.

#### 11 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palveluajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta erikseen aika työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen. Työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 15 §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyden tai yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Jos työntekijä jatkaa työntekoa sanotun työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen, katsotaan hänen olevan uudessa työsuhteessa. Niin ikään katsotaan työntekijän, joka saa 14 b §:ssä tarkoitettua osa-aikaeläkettä, olevan uudessa tämän lain piiriin kuuluvasa työsuhteessa hänen jatkaessaan työntekoa osa-aikatyössä.

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää, jos aika työsuhteen päättymisestä 14 §:ssä säädettyyn eläkeikään voi muodostua kolmea vuotta lyhyemmäksi. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 16 §:n 3 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

Sen estämättä, mitä 6 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisena työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä 3 a §:ää ja 11 §:n 5 momenttia sovellettaessa.

#### 12 §

Eläkkeeseen oikeuttavana palvelusaikana ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on työsuhteessa ollessaan oikeus saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (*täysitehoinen eläke*).

#### 12 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 14 §:ssä säädetyn eläkeiän täyttämisen välinen aika (*tuleva aika*).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa tai työmarkkinatuesta annetun lain mukaista työmarkkinatukea enintään 180 päivältä, yhteensä kuitenkin enintään työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä enimmäismäärää vastaavilta päiviltä;

5) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahalain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentin perusteella ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 1 tai 2 momentissa tarkoitettua 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 15 a §:ssä tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja että

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevasta ajasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä Merimieseläkekassa voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

#### 12 b §

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuusi kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella silloin, kun työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen.

Jos työntekijä tulevaan aikaan oikeuttavan

työsuhteen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 12 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan työsuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitettua oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytetyyn rajamäärään.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 3 momentissa tarkoitettua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon työntekijä on työllistetty työllisyyslain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (*velvoitetty*) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta laskettava vastaava palkka tai työtuolo. Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä kun hänen velvoitetyönsä alkoi, ei hänen tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyn vuoksi.

#### 12 c §

Jos 12 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan sen työsuhteen osaita, johon sanottua pykälää oli sovellettu, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika, johon hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä.

Jos 12 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva 12 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

#### 14 b §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä edellyttäen, että:

1) hänellä ei ole oikeutta saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä;

2) hän on ollut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen tai muuhun siihen verrattavaan eläkkeeseen oikeuttavassa kokoaikaisessa ansiotyössä;

3) hänen tämän lain piiriin kuuluvan työsuhteensa perusteella otettaisiin eläkettä määrättäessä huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hän osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi;

4) hänelle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella karttumisaika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

5) hänen työaikansa on vähentynyt tämän lain piiriin kuuluvassa työssä niin, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika mukaan lukien myös työaika muussa 2 kohdassa tarkoitettussa

ansiotyössä on yhteensä vähintään 4/10 ja enintään 7/10 kokoaikaisesta työstä; työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon ajanjaksolta; jos vaadittava työajan vähennys ei ehdi toteutua mainitun 16 viikon aikana sovellettavan vuorottelujärjestelmän takia, Merimieseläkekassan hallitus voi kussakin tapauksessa erikseen päättää työajan vähennyksen laskemisesta tätä pidemmältä ajalta, jos vaadittava työajan vähennys toteutuu kohtuullisessa ajassa ennalta sovitun vuorottelujärjestelmän puitteissa; tai

6) hänen työaikansa on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua muun kuin tämän lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön piiriin kuuluvassa työssä vähentynyt niin, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika on yhteensä vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa; viikottaisen työajan vaihdeltaessa jäljellä oleva työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon pituiselta ajanjaksolta;

7) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon ajanjaksoon ei lueta vuosilomaa, vastikelomaa, osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvää palkatonta vapaata, eikä aikaa joita työntekijä saa sairausajan palkkaa tai sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa; ja että

8) hänen ansiotulonsa on vähentynyt siten, että hänen 5 tai 6 kohdassa tarkoitettusta osa-aikatyöstä saamansa ansiotulo on vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotulojen yhteenlasketuista vakiintuneista ansiotuloista; työajan vähentyminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa ansiotuloissa tapahtuneesta vähennyksestä. Työntekijän katsotaan olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa kokoaikaisessa ansiotyössä, jos hänen työaikansa on ollut asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen tai jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä ja hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Edellä 1 momentin 8 kohdassa säädetystä

edellytyksistä voidaan erityisestä syystä poiketa siten, kuin Merimieseläkekassan hallitus määrää.

## 14 c §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 58 vuotta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 14 b §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Jos työntekijä täyttää 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan osa-aikaeläkkeen ja myönnettävän vanhuuseläkkeen erotus siten korotettuna kuin 22 §:n 1 momentissa säädetään ja lisättynä 16 §:n 6 momentissa tai 22 a §:n 2 momentissa tarkoitetulla määrällä.

Jos osa-aikaeläke on 2 momentin mukaisesti lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläkettä hänen täyttäessään 14 b §:ssä säädetty edellytykset. Jos osa-aikaeläke alkaa uudelleen kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein, jollei 16 d §:n 4 momentista muuta johdu.

## 15 §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta. 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammattissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä

on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmäksi kuin työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 2 momentissa tai 3 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 2 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

## 15 b §

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikokseilla tahallisesti aiheuttanut edunjäntäjän kuoleman.

## 15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva

aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain tarkoituksissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan;

4) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan enää ole oikeutta työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työttömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

#### 16 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudesta 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta edellyttäen, että työntekijä jää vanhuuseläkkeelle tämän lain alaisesta työsuhteesta tai hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa 12 a §:n mukaisesti otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika.

Eläkkeen perusteena oleva palkka (*eläkepalkka*) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen käyttäen enintään neljän viimeisen kalenterivuoden keskimääristä ansiota kuukautta kohden. Edellä mainitut ansiot tarkistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti. Jollei työsuhte ole jatkunut neljää vuotta, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään samalla tavoin koko työsuhteen ansioiden perusteella. Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrätessä ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä. Jos työsuhte on päätetty 11 §:n 6 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Milloin työsuhte päättyy eläketapahtumaan, lasketaan eläkepalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhte näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Asetuksella säädetään tarkemmin eläkkeen perusteena olevan palkan laskemisesta.

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetynsi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjättäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 18 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista, niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, pidetään eläkepalkkana sanotussa työsuhteessa sitä keskimääristä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä tässä momentissa säädetään, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellisesta syystä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitetynsi,

että eläkepalkka poikkeuksellisesta syystä on vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 2 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy merimieslain 32 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 2 momentista poiketen siten, että kalenterivuosiin otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkepalkka määrätään kuitenkin 2 tai 3 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 12 a §:ssä tarkoitettua 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 2 momentin mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta. Jos työntekijä on sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä momenttia sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista

ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

#### 16 b §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;

2) työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai

4) työntekijäin eläkelain 8 § 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkeissä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*) ja jakamalla tulo luvuilla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saa-

vuttamiseen. Etuuskaukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisäänsä oikeuttavaa etuutta. Etuuskaukia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua lyhennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaan otaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastavien täysien päivärahojen lukumäärää.

#### 16 d §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 tai 3 momentissa muuta johdu, 50 prosenttia 14 b §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvassa sellaisessa ansiotyössä, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä, osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan erotuksesta, joka saadaan vähentämällä mainituista töistä saatujen ansiotulojen yhteismäärästä osa-aikatyön aikaisten ansiotulojen yhteismäärä. Erotus jaetaan ansionalenemien suhteessa niiden mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen mukaisiin osiin, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa kunkin lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön piirissä tapahtunutta ansionalenemää.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä työntekijän eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on kartrunut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos

työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan ja tässä tarkoitettu rajausta vähentää osa-aikaeläkettä, vähennys tehdään näiden lakien ja sääntöjen kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.

Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä tai ansiotuloissa on tapahtunut muutos, jonka perusteella hän saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön nojalla, josta hänellä ei aikaisemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen. Vakiintuneena ansiotulona pidetään tällöin ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäistä kertaa määrättäessä.

#### 17 §

Jos tämän lain mukainen eläke myönnetään soveltaen 1 momenttia, on eläkkeen määrä kultakin täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta 1/8 prosenttia 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, määräytyy hänen oikeutensa eläkkeeseen jokaisen työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Jos eläketurvan pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi ja työntekijän viimeinen työsuhte on vakuutettu työntekijän eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaisesti, muutetaan tämän lain mukaisen vapaakirja-

eläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy.

Mitä 6 momentissa säädetään koskee myös työntekijöiltä, joiden viimeinen työ- tai virkasuhde on vakuutettu kunnallisten viranhaltijoiden ja työntekijäin eläkelain tai valtion eläkelain mukaisesti, vapaakirjana myönnettäviä vanhuuseläkkeitä, jos viimeisen työ- tai virkasuhteen eläkeikä on alempi kuin 60 vuotta ja sen pätevyysvaatimuksena on ollut tämän lain mukaisen meripalvelun edellyttävä tutkinto tai tietty määrä tämän lain mukaista meripalvelua.

Vapaakirjan ehdot ja sen laskemista varten tarvittavat perusteet vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö Merimieseläkekassan esityksestä.

#### 20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän neljän viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Milloin viimeinen työsuhde on päätynyt eläketapahtumaan, lasketaan tässä momentissa tarkoitettu keskimääräinen kuukausipalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhde näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Jos edellä mainittu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka jota vakuutettu on saanut merimiestoimesta niin pitkänä aikana, että korkeampaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vakiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei muutosta olisi esiintynyt. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijäin eläkelain 8 §:ssä tarkoitettusta yhteensovitusperusteesta.

#### 22 a §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen vähimmäismäärä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudesta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja 5/24 prosenttia sen vuoden

alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika tai 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, joita työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Tällöin eläke lasketaan kunkin tämän lain alaisen työsuhteen osalta erikseen ottamalla huomioon aika, jonka työsuhde on jatkunut työntekijän täytettyä 23 vuotta, kuitenkin enintään 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eläkeikään saakka. Lisäksi huomioon otetaan 15 d §:n mukainen lapsikorotus ja 22 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus, joka lasketaan edellisessä lauseessa tarkoitettusta eläkeikästä lukien.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijäin osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

#### 23 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke, joka määräytyy 16 §:n 1 momentin mukaisesti, myönnetään vakuutetulle, jonka ansiomahdollisuudet ovat alentuneet enemmän kuin kahdella kolmanneksella. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä, joka on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 1 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 2/3 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläk-

keen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 28 §:n 3—7 momentin säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 15 §:n 2 ja 3 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 l §:n 2 momentissa tarkoitettun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

Työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 14 §:n 1 momentissa tarkoitettun vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän.

## 64 §

Työnantaja on velvollinen antamaan merimieseläkekassalle ja tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain toimeenpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle voidaan määrätä arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu siten kuin 7 §:ssä säädetään. Mitä edellä säädetään työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös 12 a §:ssä ja 16 b §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntäviä viranomaisia ja laitoksia.

## 64 a §

Eläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan Merimieseläkekassalle sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa saada eläkettä tai eläkkeen määrään.

Merimieseläkekassa voi vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään vaikuttavista seikoista ja selvityksen siitä, että hän edelleen täyttää eläkkeen saamisen edellytykset. Jollei eläkkeensaaja ole toimittanut sanottua selvitystä Merimieseläkekassalle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa, Merimieseläkekassa voi päättää, että eläkkeen suorittaminen keskeytetään, kunnes selvitys on toimitettu.

Työnantaja on myös velvollinen antamaan Merimieseläkekassalle sen pyynnöstä 2 momentissa tarkoitettuja eläkkeen maksamiseen tarvittavia tietoja.

## 64 b §

Asetuksella voidaan säätää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

Tämän lain nojalla annettavalla asetuksella säädetty poikkeukset voidaan määrätä taannehtivasti noudatettaviksi, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 1969 lukien.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan. Tämän lain 23 §:n 2 ja 5, 6 ja 7

momenttia sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1994 54 vuotta täyttäneen työntekijän työsuhde on sanottuna päivänä jatkunut vähintään kymmenen vuotta, päätetään työsuhde 11 §:n 6 momentin mukaisesti vuoden 1994 lopussa.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen sovelletaan edelleen 15 e §:ää, sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tämän lain 15 §:n 4 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Sen estämättä mitä, 15 §:n 2 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikä-

rajasta, säilyttää vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuotta täytettyään. Tämän lain 15 §:n 4 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Tämän lain 17 §:n 3 momenttia ja 22 a §:ää sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1994, kuitenkin siten, että niitä sovelletaan sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaan tullessa siltä osin kuin palvelusaikaa on laskettava ennen 1 päivää tammikuuta 1994.

Sovellettaessa 16 b §:n säännöksiä ei ajalta ennen tämän lain voimaantuloa maksettuja sanotun pykälän 1 momentin 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

Tätä lakia sovelletaan myös sellaisiin perhe-eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaan tuloa.

Tämän lain 3 a §:n 2 momenttia 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, joissa eläketapahtuman ja eläkeiän täyttymisen välinen aika on otettu huomioon 1 päivänä heinäkuuta 1989 tai sen jälkeen päättyneen työsuhteen perusteella.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1993

**Tasavallan Presidentti**

Sosiaali- ja terveysministeri

## Laki

### merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/56) 12 §:n 3—7 momentti ja 15 e §:n 5 momentti, sekä 10 ja 11. momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 12 §:n 3, 6 ja 7 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (617/91) sekä 4 ja 5 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1346/90) ja 15 e §:n 5 ja 10 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (52/85) ja 11 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1128/85)

*muutetaan* 3 a §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 15 §:n 2—4 momentti, 15 e §:n 1—3 momentti, 16 ja 16 b §, 17 §:n 3, 5 ja 6 momentti, 20 §:n 1 momentti, 22 a ja 23 § sekä 64 §:n 2 momentti ja 64 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 2 momentti muutettuna mainituilla 28 päivänä joulukuuta 1990 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 17 §:n 3, 5 ja 6 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 22 a § mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, 15 §:n 2—4 momentti 31 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (1038/86), 15 e §:n 1—3 momentti mainitussa 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa, 16 § muutettuna 11 päivänä joulukuuta 1970 annetulla lailla (768/70) ja mainituilla 31 päivänä joulukuuta 1986 ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla, 23 § muutettuna mainituilla 31 päivänä joulukuuta 1986 ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla, 16 b § 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1327/88) 64 §:n 2 momentti 9 päivänä tammikuuta 1981 annetussa laissa (1/81), sekä 64 a § 21 päivänä maaliskuuta 1969 annetussa laissa (194/69), sekä

*lisätään* 11 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 6 ja 7 momentti, lakiin uusi 12 a—12 c § sekä 14 b ja 14 c §, 15 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1985 annetulla lailla (1122/85) ja mainitulla 31 päivänä joulukuuta 1986 annetulla lailla, uusi 5 ja 6 momentti, 15 b §:ään sellaisena kuin se on 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (102/90) uusi 5 momentti ja lakiin uusi 16 d §, sekä 17 §:ään sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 31 päivänä joulukuuta 1986 annetulla lailla ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla, uusi 7 ja 8 momentti sekä lakiin uusi 64 b §, seuraavasti:

#### Voimassa oleva laki

##### 3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu palvelusajkaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, eläkekassa on vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläke-

#### Ehdotus

##### 3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu palvelusajkaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, eläkekassa on vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläke-

*Voimassa oleva laki*

kassan vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi.

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, *sekä myöhemmin kuin vuonna 1970 kuolleen edunjäntäjän jälkeen suoritettavasta perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjäntäjän 12 §:n 3 momenttia soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke, siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjäntäjä olisi saavuttanut eläkeiän*, näihin eläkkeisiin luettui-  
na myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 §:n 3 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan tarkoitetusta siirrosta johtuvista kustannuksista vastaa eläkekassa yhdessä työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa, siten kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa.

*Ehdotus*

kassan vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi *tai eläkekassan vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeikaan;*

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin *eläkkeisiin* luettui-  
na myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, *perhe-eläkkeestä, osa-ajaeläkkeestä* sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitetusta siirrosta johtuvista kustannuksista vastaa eläkekassa yhdessä työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa, siten kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa.

## Voimassa oleva laki

## 11 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta erikseen aika työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen. Työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 15 §:ssä tarkoitettun työkyvyttömyyden tai yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Jos työntekijä jatkaa työntekoa sanotun työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen, katsotaan hänen olevan uudessa työsuhteessa.

## 12 §

Eläkkeeseen oikeuttavana palvelusaikana ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä työsuhteessa ollessaan on saanut laissa säädettyä tai julkisen eläkesäännön mukaista työ- tai virkasuhteeseensa taikka yrittäjätoimintaansa perustuvaa sellaista eläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän

## Ehdotus

## 11 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palveluajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta erikseen aika työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen. Työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 15 §:ssä tarkoitettun työkyvyttömyyden tai yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Jos työntekijä jatkaa työntekoa sanotun työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen, katsotaan hänen olevan uudessa työsuhteessa. Niin ikään katsotaan työntekijän, joka saa 14 b §:ssä tarkoitettua osa-aika-eläkettä, olevan uudessa tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa hänen jatkaessaan työntekoa osatöissä.

*Työsuhte, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhte ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää, jos aika työsuhteen päättymisestä 14 §:ssä säädettyyn eläkeikään voi muodostua kolmea vuotta lyhyemmäksi. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 16 §:n 3 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.*

*Sen estämättä, mitä 6 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisena työntekijän eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä 3 a §:ää ja 11 §:n 5 momenttia sovellettaessa.*

## 12 §

Eläkkeeseen oikeuttavana palvelusaikana ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on työsuhteessa ollessaan oikeus saada työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jälmyönnöt-

*Voimassa oleva laki*

saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

-----  
 Jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan 15 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 14 §:n 1 momentissa säädetyn eläkeiän täyttymisen välinen aika, edellä tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut opintovapauksia (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Sanottua aikaa laskettaessa jätetään työntekijän ilmoituksen johdosta huomioon ottamatta myös sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesäännön tai kuntoutusrahalain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansiomenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Jollei työsuhte ole jatkunut kuutta kuukautta, luetaan sen perusteella eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelus-

*Ehdotus*

jellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (täysitehoinen eläke).

-----  
 (3 mom. kumotaan)

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

ajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika vain sikäli kuin työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen sellaiseen eläketurvaan, jonka mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo otetaan huomioon. Niin ikään luetaan naispuolisen työntekijän työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hänellä on edellä sanottujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, joka saa olla enintään yhdeksän vuotta, ollut 15 a §:ssä tarkoitettu, kolme vuotta nuorempi lapsi, ei kuitenkaan, jos eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio on ilman sanotun lapsen hoitoajan huomioon ottamista luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Jollei tällaisen naispuolisen työntekijän työsuhde ole jatkunut kuutta kuukautta, on eläkkeeseen oikeuttavan ajan määräämisestä soveltuvin osin voimassa, mitä tässä momentissa on säädetty.

Jos 3 momentin mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista varhaiseläkettä saaneelle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi myös se aika, jona hän sai edellä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä tai varhaiseläkettä. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut yksi vuosi, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke. Määrättäessä uutta edkettä edellä tarkoitetuissa tai työntekijäin eläkelain 6 §:n 4 momentissa taikka lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempaa eläkettä jätetään aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeä jatkunut työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta huomioon ottamatta.

Jos työntekijä 3 momentissa tarkoitettua työsuhdetta päätyttyä on saavuttanut myöhemmin toi-

(12 §:n 4—7 mom. kumotaan)

sen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeuden muussa laissa säädettyyn tai julkisen eläkesäännön mukaiseen eläketurvaan siten, että hänen sen mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkeitään määrättäessä otetaan huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei 3 momentin säännöstä sovelleta aikaisempaan työsuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin savuttaneen edellä tarkoitetun oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotun lain alaisissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut lain 7 §:n 1 momentissa edellytettyyn rajamäärään.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on lakanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

Erityisestä syystä merimieseläkekassa voi päättää, että työkyvyttömyyseläke määrätään 3 momentissa tarkoitetulla tavalla, vaikkei sanotussa momentissa säädettyä asumista koskeva edellytys täyty.

## 12 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 14 §:ssä säädetyn eläkeiän täyttämisen välinen aika (tuleva aika).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista

päivärahaa tai työmarkkinatuesta annetun lain mukaista työmarkkinatukea enintään 180 päivältä, yhteensä kuitenkin enintään työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä enimmäismäärää vastaavilta päiviltä;

5) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahalain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettun työkyvyttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentin perusteella ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 1 tai 2 momentissa tarkoitettuihin 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 15 a §:ssä tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja että

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevasta ajasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä Merimieseläkekassa voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

## 12 b §

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuusi kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella silloin, kun työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen.

Jos työntekijä tulevaan aikaan oikeuttavan työsuhteen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 12 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan työsuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitettua oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytettyyn rajamäärään.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 3 momentissa tarkoitettua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon työntekijä on työllistetty työllisyylain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (velvoitetyö) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta laskettava vastaava palkka tai työtulo. Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä kun hänen velvoitetyönsä alkoi, ei hänen tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyön vuoksi.

## 12 c §

Jos 12 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan sen työsuhteen osalta, johon sanottua pykälää oli sovellettu, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika,

johon hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä.

Jos 12 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva 12 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

#### 14 b §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aika-työhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täytäneellä työntekijällä edellyttäen, että:

1) hänellä ei ole oikeutta saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä;

2) hän on ollut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen tai muuhun siihen verrattavaan eläkkeeseen oikeuttavassa kokoaikaisessa ansiotyössä;

3) hänen tämän lain piiriin kuuluvan työsuhteensa perusteella otettaisiin eläkettä määrättäessä huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hän osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi;

4) hänelle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta

siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella karttumisaika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

5) hänen työaikansa on vähentynyt tämän lain piiriin kuuluvassa työssä niin, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika mukaan lukien myös työaika muussa 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä on yhteensä vähintään 4/10 ja enintään 7/10 kokoaikaisesta työstä; työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon ajanjaksolta; jos vaadittava työajan vähennys ei ehdi toteutua mainitun 16 viikon aikana sovellettavan vuorottelujärjestelmän takia, Merimieseläkekassan hallitus voi kussakin tapauksessa erikseen päättää työajan vähennyksen laskemisesta tätä pidemmältä ajalta, jos vaadittava työajan vähennys toteutuu kohtuullisessa ajassa ennalta sovitun vuorottelujärjestelmän puitteissa; tai

6) hänen työaikansa on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettun muun kuin tämän lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön piiriin kuuluvassa työssä vähentynyt niin, että olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

#### 14 b §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täytäneellä työntekijällä edellyttäen, että:

1) hänellä ei ole oikeutta saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä;

2) hän on ollut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen tai muuhun siihen verrattavaan eläkkeeseen oikeuttavassa kokoaikaisessa ansiotyössä;

3) hänen tämän lain piiriin kuuluvan työsuhteensa perusteella otettaisiin eläkettä määrättäessä huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hän osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi;

4) hänelle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta

siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella karttumisaika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

5) hänen työaikansa on vähentynyt tämän lain piiriin kuuluvassa työssä niin, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika mukaan lukien myös työaika muussa 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä on yhteensä vähintään 4/10 ja enintään 7/10 kokoaikaisesta työstä; työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon ajanjaksolta; jos vaadittava työajan vähennys ei ehdi toteutua mainitun 16 viikon aikana sovellettavan vuorottelujärjestelmän takia, Merimieseläkekassan hallitus voi kussakin tapauksessa erikseen päättää työajan vähennyksen laskemisesta tätä pidemmältä ajalta, jos vaadittava työajan vähennys toteutuu kohtuullisessa ajassa ennalta sovitun vuorottelujärjestelmän puitteissa; tai

6) hänen työaikansa on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitetun muun kuin tämän lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön piiriin kuuluvassa työssä vähentynyt niin, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika on yhteensä vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa; viikottaisen työajan vaihdellessa jäljellä oleva työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon pituiselta ajanjaksolta;

7) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon ajanjaksoon ei lueta vuosilomaa, vastikelomaa, osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvää palkatonta vapaata, eikä aikaa jolta työntekijä saa sairausajan palkkaa tai sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa; ja että

8) hänen ansiotulonsa on vähentynyt siten, että hänen 5 tai 6 kohdassa tarkoitettusta osa-aikatyöstä saamansa ansiotulo on vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotöiden yhteenlasketuista vakiintuneista ansiotuloista; työajan vähentyminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa ansiotuloissa tapahtuneesta vähennyksestä. Työntekijän katsotaan olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa kokoaikaisessa ansiotyössä, jos hänen työaikansa on ollut asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen tai jos työntekijä on sa-

manaikaisesti kahdessa tai useammassa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa ansiotyössä ja hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Edellä 1 momentin 8 kohdassa säädetystä edellytyksistä voidaan erityisestä syystä poiketa siten, kuin Merimieseläkekassan hallitus määrää.

## 14 c §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 58 vuotta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneiden kuuden kuukauden ajalta.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 14 b §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan osa-aikaeläkkeen ja myönnettävän vanhuuseläkkeen erotus siten korotettuna kuin 22 §:n 1 momentissa säädetään ja lisättyinä 16 §:n 6 momentissa tai 22 a §:n 2 momentissa tarkoitetulla määrällä.

Jos osa-aikaeläke on 2 momentin mukaisesti lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläkettä hänen täyttäessään 14 b §:ssä säädetty edellytykset. Jos osa-aikaeläke alkaa uudelleen kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein, jollei 16 d §:n 4 momentista muuta johdu.

## 15 §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty täyden työkyvyttömyyseläkkeen saami-

## 15 §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58

### Voimassa oleva laki

sesta, 55 vuotta täyttäneellä vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammattissaolion pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. *Edellytyksenä on kuitenkin, että vakuutettu on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmäksi kuin työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.*

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 2 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä on säädetty.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 2 momentissa ensimmäisessä ja viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä on säädetty. Ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

### Ehdotus

vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammattissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

*Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmäksi kuin työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.*

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 2 momentissa tai 3 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

*Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesti syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.*

*Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 2 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.*

## 15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, joka esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sen kalenterikuukauden alusta, joka ensiksi alkaa sen jälkeen, kun kaksi kuukautta on kulunut 1 momentissa tarkoitetun kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan todistuksen antamisesta tai, jos eläke myönnetään ansioon suhteutetun päivärahan enimmäismäärän täyttymisen perusteella, sitä koskevan todistuksen antamista

## 15 b §

*Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.*

## 15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan;

4) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan enää ole oikeutta työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin

*Voimassa oleva laki*

seuraavan kuukauden alusta. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on säädetty.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työtömäksi joutuessaan olisi oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työtömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu 1 momentissa tarkoitettuna 60 viikon aikana työttömyyspäivärahaa.

---

*Työvoimaviranomaisen on annettuaan 1 momentissa tarkoitettun todistuksen kuuden kuukauden väliajoin tarkastettava, onko eläkkeensaajalla osoitettavissa työtä. Jos työtä on osoitettavissa työttömyyseläkkeensaajalle, työvoimaviranomaisen on ilmoitettava siitä eläketurvakeskuskelle.*

---

*Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajusta, työttömyyseläkettä on oikeus saada myös vuonna 1930 tai sitä ennen syntyneellä työntekijällä.*

*Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajusta, työttömyyseläkettä on oikeus saada myös sellaisella vuonna 1931 syntyneellä työntekijällä, jolla 1 momentin mukaiset eläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1986.*

## 16 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta edellyttäen, että työntekijä jää vanhuuseläkkeelle tämän lain alaisesta työsuhteesta tai hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläk-

*Ehdotus*

osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työtömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työtömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

---

(4 mom. kumotaan)

---

(10—11 mom. kumotaan)

## 16 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta edellyttäen, että työntekijä jää vanhuuseläkkeelle tämän lain alaisesta työsuhteesta tai hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläk-

*Voimassa oleva laki*

keeseen, jossa 12 §:n 3 momentin mukaisesti otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika.

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin työsuhteesta erikseen käyttäen enintään neljän viimeisen kalenterivuoden keskimääräistä ansiota kuukautta kohden. Edellä mainitut ansiot tarkistetaan työntekijän eläkelain 9 §:n mukaisesti. Jollei työsuhde ole jatkunut neljää vuotta, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään samalla tavoin koko työsuhteen ansioiden perusteella. Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrätessä ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta vakuutettu on saanut 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä. Asetuksella säädetään tarkemmin eläkkeen perusteena olevan palkan laskemisesta.

*Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke, joka määräytyy 1 momentin mukaisesti, myönnetään vakuutetulle, jonka ansiomahdollisuudet ovat alentuneet enemmän kuin kahdella kolmanneksella. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä, joka on puolet täydestä eläkkeestä.*

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetynsi, että eläkkeen perusteena oleva palkka on työntekijän tai edunjäntäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 18 §:n mukaisesti tarkistettu palkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena ja, jos tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, pidetään eläkkeen perusteena olevana palkkana sanotussa työsuhteessa sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä edellä tässä momentissa on säädetty, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellisesta syystä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitetynsi, että eläkkeen perusteena oleva palkka poikkeuksellisesta syystä on vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut

*Ehdotus*

keeseen, jossa 12 a §:n mukaisesti otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika.

Eläkkeen perusteena oleva palkka (*eläkepalkka*) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen käyttäen enintään neljän viimeisen kalenterivuoden keskimääräistä ansiota kuukautta kohden. Edellä mainitut ansiot tarkistetaan työntekijän eläkelain 9 §:n mukaisesti. Jollei työsuhde ole jatkunut neljää vuotta, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään samalla tavoin koko työsuhteen ansioiden perusteella. Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrätessä ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta *työntekijällä on ollut oikeus saada* 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua *täysitehoista eläkettä*. Jos työsuhde on päätetty 11 §:n 6 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Milloin työsuhde päättyy eläketapahtumaan, lasketaan eläkepalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhde näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Asetuksella säädetään tarkemmin eläkkeen perusteena olevan palkan laskemisesta.

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetynsi, että *eläkepalkka* on työntekijän tai edunjäntäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 18 §:n mukaisesti tarkistettu *eläkepalkkansa* samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista, niin pitkänä aikana, että suurempaa *palkkaa* voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, pidetään *eläkepalkkana* sanotussa työsuhteessa sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä tässä momentissa *säädetään*, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellisesta syystä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitetynsi, että *eläkepalkka* poikkeuksellisesta syystä on vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut työansio, voidaan *eläkepalkkaa* samalla tavoin alentaa. Sosiaali- ja

*Voimassa oleva laki*

työansio, voidaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa samalla tavoin alentaa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työsopimuslain (320/70) 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta äitiys-, tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 1 momentista poiketen siten, että kalenterivuosiin otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotuloa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kuitenkin 1 tai 2 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

*Ehdotus*

terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 2 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy *merimieslain* 32 §:ssä tarkoitettua palkatonta *erityisäitiys*-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 2 momentista poiketen siten, että kalenterivuosiin otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta *ansiotasoa* ennen työsuhteen päättymistä. Eläkepalkka määrätään kuitenkin 2 tai 3 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. *Eläketurvakeskus* antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

*Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 12 a §:ssä tarkoitettun 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 2 momentin mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon tävdet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta. Jos työntekijä on sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä momenttia sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.*

*Osa-aika-eläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aika-eläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pide-*

## Voimassa oleva laki

## 16 b §

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, korotetaan eläkettä työttömyysoisella. Jos työntekijä on ollut koko kalenterivuoden ajan samassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, tältä vuodelta maksettu ansioon suhteutettu päiväraha ei kuitenkaan tuota oikeutta työttömyysoisään, ellei työntekijän tämän lain piiriin kuuluva työsuhte ole päättynyt kolmen vuoden kuluessa ensiksi mainitun kalenterivuoden päättymisestä tai ellei työntekijä ole samana kalenterivuotena ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää. Ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta, sekä eläketapahtuman sattumisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta maksettu ansioon suhteutettu päiväraha ei kuitenkaan tuota oikeutta työttömyysoisään.

Työttömyysoisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä työttömyyskuukausien lukumäärällä ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä työttömyyskuukausien lukumäärä siihen aikaan sisältyvien täysien kuukausien lukumäärästä, joka on kulunut siitä, kun työntekijä täytti 23 vuotta, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962 siihen, kun hän saavutti 65 vuoden iän. Työttömyyskuukaudet määrätään täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työttömyysoisään oikeuttavaa ansioon suhteutettua päivärahaa, ja lukemalla kuukauteen 22 päivää.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua lyhennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:n tarkoitettua osaaikatyötä vastaan ottaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivärahojen lukumäärää.

## Ehdotus

tään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

## 16 b §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;

2) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai

4) työntekijäin eläkelain 8 § 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeeseen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittu etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän

täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeutavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua lyhennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaan otaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastavien täysien päivärahojen lukumäärää.

#### 16 d §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 tai 3 momentissa muuta johdu, 50 prosenttia 14 b §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvassa sellaisessa ansiotyössä, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä, osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan erotuksesta, joka saadaan vähentämällä mainituista töistä saatujen ansiotulojen yhteismäärästä osa-aikatyön aikaisten ansiotulojen yhteismäärä. Erotus jaetaan ansionalenemien suhteessa niiden mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen mukaisiin osiin, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa kunkin lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön piirissä tapahtunutta ansionalenemaa.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensoviterusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesään-

*nön tai eläkesääntöjen mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan ja tässä tarkoitettu rajaus vähentää osa-aikaeläkettä, vähennys tehdään näiden lakien ja sääntöjen kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.*

*Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä tai ansiotuloissa on tapahtunut muutos, jonka perusteella hän saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön nojalla, josta hänellä ei aikaisemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen. Vakiintuneena ansiotulona pidetään tällöin ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäistä kertaa määrättäessä.*

## 17 §

Jos tämän lain mukainen eläke myönnetään soveltaen 1 momenttia, on eläkkeen määrä kultakin täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudesta 1/8 prosenttia 16 §:n 2 momentissa tarkoitettusta eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, määräytyy hänen oikeutensa eläkkeeseen jokaisen työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Jos eläketurvan pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi ja työntekijän viimeinen työsuhde on vakuutettu työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaisesti, muutetaan tämän lain mukaisen vapaakirja-eläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy.

## 17 §

Jos tämän lain mukainen eläke myönnetään soveltaen 1 momenttia, on eläkkeen määrä kultakin täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudesta 1/8 prosenttia 16 §:n 2 momentissa tarkoitettusta eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

*Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.*

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, määräytyy hänen oikeutensa eläkkeeseen jokaisen työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Jos eläketurvan

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi ja työntekijän viimeinen työsuhde on vakuutettu työntekijän eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaisesti. muutetaan tämän lain mukaisen vapaakirja-eläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy.

*Mitä 6 momentissa säädetään koskee myös työntekijöiltä, joiden viimeinen työ- tai virkasuhde on vakuutettu kunnallisten viranhaltijoiden ja työntekijän eläkelain tai valtion eläkelain mukaisesti, vapaakirjana myönnettäviä vanhuuseläkkeitä, jos viimeisen työ- tai virkasuhteen eläkeikä on alempi kuin 60 vuotta ja sen pätevyysvaatimuksena on ollut tämän lain mukaisen meripalvelun edellyttävä tutkinto tai tietty määrä tämän lain mukaista meripalvelua.*

*Vapaakirjan ehdot ja sen laskemista varten tarvittavat perusteet vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö Merimieseläkekassan esityksestä.*

## 20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätyt eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia korkeimmasta tämän lain mukaisesti lasketun sellaisen eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jossa eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa on vähintään kaksi vuotta. Jollei tällaista eläkettä ole, käytetään korkeinta tämän lain mukaisen eläkkeen perusteena olevaa palkkaa. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia edellä tarkoitetulla tavoin lasketusta palkasta.

## 20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätyt eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän neljän viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlasketujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Milloin viimeinen työsuhde on päättynyt eläketapahtumaan, lasketaan tässä momentissa tarkoitettu keskimääräinen kuukausipalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhde näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Jos edellä mainittu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka jota vakuutettu on saanut merimiestoimesta niin pitkänä aikana, että korkeampaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vakiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei muutosta olisi esiintynyt. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijän eläkelain 8 §:ssä tarkoitetusta yhteensovitusperusteesta.

## Voimassa oleva laki

## 22 a §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa on säädetty, vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen vähimmäismäärä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Tällöin eläke lasketaan kunkin tämän lain alaisen työsuhteen osalta erikseen ottamalla huomioon aika, jonka työsuhte on jatkunut työntekijän täytettyä 23 vuotta, kuitenkin enintään 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eläkeikään saakka. Lisäksi huomioon otetaan 15 d §:n mukainen lapsikorotus ja 22 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus, joka lasketaan edellisessä lauseessa tarkoitettusta eläkeistä lukien.

## 23 §

Työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän.

Osa-eläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 15 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta seuraavan kuukauden alkua.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 16 §:n 3 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida

## Ehdotus

## 22 a §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen vähimmäismäärä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika tai 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Tällöin eläke lasketaan kunkin tämän lain alaisen työsuhteen osalta erikseen ottamalla huomioon aika, jonka työsuhte on jatkunut työntekijän täytettyä 23 vuotta, kuitenkin enintään 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eläkeikään saakka. Lisäksi huomioon otetaan 15 d §:n mukainen lapsikorotus ja 22 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus, joka lasketaan edellisessä lauseessa tarkoitettusta eläkeistä lukien.

Osa-aika-eläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aika-eläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijäin osa-aika-eläke on ensimmäisen kerran määrätty.

## 23 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke, joka määräytyy 16 §:n 1 momentin mukaisesti, myönnetään vakuutetulle, jonka ansiomahdollisuudet ovat alentuneet enemmän kuin kahdella kolmanneksella. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä, joka on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 1 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 2/3 eläkkeen perustee-

*Voimassa oleva laki*

jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkekassan aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 28 §:n 3—7 momentin säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkekassan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavan kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa on säädetty, voidaan työkyvyttömyyseläkettä lakkautettaessa päättää, että eläkettä maksetaan osaeläkkeenä määrätyltä vuotta lyhyemmältäkin ajalta.

*Ehdotus*

*na olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.*

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 28 §:n 3—7 momentin säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. *Osa-eläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 15 §:n 2 ja 3 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta.*

*Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osa-eläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.*

*Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläkerät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.*

*Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhtytään maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.*

*Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei*

## Voimassa oleva laki

## 64 §

Työnantaja on velvollinen antamaan merimieseläkekassalle ja vakuutusosikeudelle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Mitä edellä on säädetty työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös valtakunnallista työttömyyskassoista annetussa laissa tarkoitettua työttömyyskassaa.

## 64 a §

Asetuksella voidaan säätää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

## Ehdotus

lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

Työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 14 §:n 1 momentissa tarkoitettun vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän.

## 64 §

Työnantaja on velvollinen antamaan merimieseläkekassalle ja tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain toimeenpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle voidaan määrätä arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu siten kuin 7 §:ssä säädetään. Mitä edellä säädetään työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös 12 a §:ssä ja 16 b §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntäviä viranomaisia ja laitoksia.

## 64 a §

Eläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan Merimieseläkekassalle sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa saada eläkettä tai eläkkeen määrään.

Merimieseläkekassa voi vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään vaikuttavista seikoista ja selvityksen siitä, että hän edelleen täyttää eläkkeen saamisen edellytykset. Jollei eläkkeensaaja ole toimittanut sanottua selvitystä Merimieseläkekassalle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa, Merimieseläkekassa voi päätää, että eläkkeen suorittaminen keskeytetään, kunnes selvitys on toimitettu.

Työnantaja on myös velvollinen antamaan Merimieseläkekassalle sen pyynnöstä 2 momentissa tarkoitettuja eläkkeen maksamiseen tarvittavia tietoja.

## 64 b §

Asetuksella voidaan säätää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

Tämän lain nojalla annettavalla asetuksella säädetyt poikkeukset voidaan määrätä taannehtivasti noudatettaviksi, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 1969 lukien.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan. Tämän lain 23 §:n 2 ja 5, 6 ja 7 momenttia sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1994 54 vuotta täyttäneen työntekijän työsuhde on sanottuna päivänä jatkunut vähintään kymmenen vuotta, päätetään työsuhde 11 §:n 6 momentin mukaisesti vuoden 1994 lopussa.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen sovelletaan edelleen 15 e §:ää, sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tämän lain 15 §:n 4 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Sen estämättä mitä, 15 §:n 2 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, säilyttää vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuotta täytettyään. Tämän lain 15 §:n 4 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Tämän lain 17 §:n 3 momenttia ja 22 a §:ää sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1994, kuitenkin siten, että niitä sovelletaan sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaan tullessa siltä osin kuin palvelusaikaa on laskettava ennen 1 päivää tammikuuta 1994.

Sovellettaessa 16 b §:n säännöksiä ei ajalta

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

*ennen tämän lain voimaantuloa maksettuja sannotun pykälän 1 momentin 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.*

*Tätä lakia sovelletaan myös sellaisiin perhe-eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaan tuloa.*

*Tämän lain 3 a §:n 2 momenttia 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, joissa eläketapahtuman ja eläkeiän täyttymisen välinen aika on otettu huomioon 1 päivänä heinäkuuta 1989 tai sen jälkeen päättyneen työsuhteen perusteella.*

---